

Upravljanje ruralnim razvojem na području Valpovštine

Čolak, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:903734>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ana Čolak

Diplomski studij Agroekonomika

UPRAVLJANJE RURALNIM RAZVOJEM NA PODRUČJU VALPOVŠTINE

Diplomski rad

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ana Čolak

Diplomski studij Agroekonomika

UPRAVLJANJE RURALNIM RAZVOJEM NA PODRUČJU VALPOVŠTINE

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu diplomskog rada:

Prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, predsjednik

Izv.prof.dr.sc. Snježana Tolić, mentor

Dr.sc. Olgica Klepač, član

Osijek, 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. PREGLED LITERATURE	6
3. MATERIJAL I METODE	9
4. REZULTATI	10
4.1. Nastanak lokalnih akcijskih grupa u Republici Hrvatskoj	10
4.1.1. Doprinos lokalnom razvoju	11
4.2. LAG Karašica	13
4.2.1. Obilježja područja LAG-a	16
4.2.2. Vizija, ciljevi i mjere LAG-a Karašica.....	29
4.3. Projekti	37
4.3.1. Projekt „Bottom up“	38
4.3.2. Projekt „HERA NET – mreža visokoobrazovanih ruralnih animatora“.....	39
4.3.3. Projekt „Volunteer New Deal“	39
4.4. Doprinos LAG-a Karašica lokalnom zapošljavanju	40
4.5. Doprinos LAG-a Karašica povlačenju sredstava iz EU fondova	41
4.5.1. Provedba mjera lokalne razvojne strategije financirane iz Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020.	Error! Bookmark not defined.
4.5.2. Provedba Mjere 4.1.1.	Error! Bookmark not defined.
4.6. Provedba projekata financiranih iz ostalih programa	44
4.6.1. Projekt „E-ART“ – Umjetnost i kultura online	44
4.6.2. Projekt „Učim, radim, pomažem Slavoniji II.“	45
5. RASPRAVA	46
6. ZAKLJUČAK	48
7. POPIS LITERATURE	50
8. POPIS SLIKA	51
9. POPIS TABLICA	51
10. SAŽETAK	52
11. SUMMARY	53

1. UVOD

Ruralna područja su ona područja u kojima prevladavaju mala naselja, priroda, čist zrak i okoliš, sela, poljoprivreda i šume. Nažalost, takva područja često odlikuje i lošija gospodarska i demografska slika u odnosu na urbane sredine. Upravo zbog toga, razvoj ruralnih područja se u novije vrijeme promišlja sveobuhvatno unutar modela endogenog ruralnog razvoja kojim se stavlja naglasak na unutarnje snage lokalnih područja, a posebno na legitimnost i ulogu partnerstava, uključenost lokalnog stanovništva u aktivnosti i upravljanje zajednicom, animaciju i izgradnju ljudskih kapaciteta, a posebno animatora (Shortall i Shucksmith, 1998).

Ruralni razvoj vođen je idejom upravljanja od strane lokalne zajednice i razvojem lokalnih partnerstava koja uključuju lokalne dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Oblik takvog partnerstva naziva se lokalna akcijska grupa (LAG). Lokalne akcije grupe su jedinstven i bitan dio LEADER pristup koji se fokusira na poticanje inovacija kod civilnih i poslovnih subjekata u ruralnom razvoju s ciljem očuvanja i podizanja konkurentnosti područja. Zbog toga pristup Leader ima snažan utjecaj na poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima, prvenstveno za obitelji na vlastitim poljoprivrednim gospodarstvima, ali i za šire ruralno stanovništvo (Tolić i sur, 2012.).

U novije vrijeme pristup Leader je nadograđen, odnosno proširen pristupom CLLD koji još više naglašava bit i smisao uloge lokalne zajednice u ruralnom razvoju, ali i brojne mogućnosti financiranja ruralnog razvoja iz više fondovskog financiranja (Lež, 2019.).

Jedan od glavnih zadataka lokalnih akcijskih grupa je izrada lokalnih razvojnih strategija, a također i praćenje njene provedbe. Usmjerava se i na praćenje korištenja sredstava potpore. Lokalna akcijska grupa je ujedno i javni i privatni oblik partnerstva kojoj su predstavnici javnog, gospodarskog i civilnog sektora. Predstavnik iz svakog sektora predstavlja određeni dio LAG područja koje povezuju određeni zajednički interesi kao što su tradicija, identitet, potrebe i očekivanja lokalnog stanovništva te osjećaj pripadnosti. Provedba EU politika nameće obvezu ustroja lokalnih akcijskih grupa, kao temelj za realizaciju LEADER načela. Njihovim usvajanjem može se povisiti apsorpcijski kapacitet ruralnih područja za uporabu financijskih sredstava iz EU fondova. Članovima lokalnih akcijskih grupa pospješuje se pristup EU fondovima kroz zajedničke projekte njihovih lokalnih organizacija. (Lež, 2019.).

LEADER pristup daje nove prilike visoko obrazovanim mladim ljudima za zapošljavanje u ruralnim područjima koji su potrebni za provedbu lokalnih razvojnih strategija. U tu svrhu

kreirani su brojni novi programi za stručno usavršavanje i razvitak kadrova za rad na projektima u lokalnim akcijskim grupama (Peršurić i sur, 2010.).

Najkorisniji ishod smatra se umrežavanje polaznika ovih programa, grupacije mladih visoko obrazovanih ljudi, koji su iskazali interes za suradnjom i kooperativnosti u vezi pokretanja ruralnih razvojnih programa. Osim razvoja kadrova, bitni su projekti razvoja infrastrukture, kao i drugi razvojni projekti koji doprinose ukupnom društveno-ekonomskom razvoju Valpovštine (Tolić i sur, 2012.).

Kroz noviju povijest se odnos prema ruralnim područjima značajno mijenjao. Naime, sredinom 20. stoljeća na ruralnost se počinje gledati negativno pa sve više pojedinaca seli u urbane krajeve. Ipak, nakon nekog vremena odnos prema seoskim naseljima se mijenja te se sve češće počinju uviđati koristi od života u ruralnim područjima (Defilippis, 2005).

Ružić (2009) smatra da se zahvaljujući razvoju seoskog turizma otvaraju nova radna mjesta za seosko stanovništvo pa se samim time nudi i dodatna mogućnost zarade u nekom ruralnom mjestu. Također, s obzirom na to da se u seoskom turizmu turistima nude vlastiti proizvodi, na taj način se potiče poljoprivredna proizvodnja, a pogotovo proizvodnja zdrave hrane.

2. PREGLED LITERATURE

Cilj revitalizacije sela jest sprječavanje iseljavanja stanovništva, poboljšanje uvjeta života seoskog stanovništva uz valorizaciju sela, stvaranjem boljih uvjeta u smislu infrastrukture, socijalne i ekonomske obnove ruralnih područja, edukacijom lokalnih proizvođača te otvaranjem novih radnih mjesta. U tim procesima i ruralni turizam ima značajnu ulogu, on predstavlja jedno od polja razvoja ruralnih područja. Ruralni turizam je važan jer kroz svoj razvoj povezuje nekoliko grana – poljoprivrednu proizvodnju, tradicionalne proizvode i tradiciju područja, tradicijske usluge, gastronomiju i turizam i turističke usluge (Ružić, 2009).

Problematiku ruralnog razvoja prepoznala je Europska Unija te je u skladu s tim napravila reformu Zajedničke poljoprivredne politike i započela s provedbom LEADER pristupa. Udruge i javna tijela krenuli su s promocijom LEADER pristupa tijekom provedbe IPARD programa. Kao rezultat tome osnivaju se prve lokalne akcijske grupe na području Hrvatske, te je do danas osnovano njih 58 koje zajedno obuhvaćaju gotovo 93% ukupne površine Hrvatske (Lugar, 2016.).

U vremenu početaka razvoja LEADER-a u Hrvatskoj između 2008.-2013. izostala je javna kampanja za implementaciju LEADER programa zbog slabe kapacitiranosti političkih struktura odgovornih za provedbu ruralnog razvoja. Međutim, kako su se pokazale višestruke koristi provedbe LEADER-a u zemljama članicama EU, LEADER program prihvaćen je kao obvezni program za sve članice EU i zemlje pristupnice pa tako i Hrvatsku. U Hrvatskoj je LEADER pristup lokalnom razvoju, odnosno proces osnivanja LAG-ova započeo 2008. godine na inicijativu nekoliko aktivista između kojih i dr.sc. Snježana Tolić sa tadašnjeg Zavoda za agroekonomiku Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku. LEADER program je službeno započeo akreditacijom LAG-ova tijekom i nakon 2013. godine te dodjelom sredstava iz Mjere 19 Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. za animaciju te za provedbu lokalnih strategija. Taj se program financira iz Europskog poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Tolić i sur, 2012., Tolić i Markotić Krstinić, 2015.).

Za ruralni razvoj važni su i drugi izvori financiranja kao što je Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD. To je iznimno važan fond Europske unije čija je svrha pridonijeti ublažavanju najtežih oblika siromaštva u državama EU, bilo u obliku hrane ili osnovne materijalne pomoći najpotrebitijima. Iz njega se financiraju projekti gradskog društva Crvenog križa Valpovo, to su projekti ograničenih vrijednosti sredstava, a financijski su isplativi

isključivo uz angažman volontera i pomoć jedinica lokalne samouprave (Roinčević i sur, 2020.).

Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD) je pristup provedbe lokalnog razvoja koji obuhvaća primjenu „pristupa odozdo“ (*eng. bottom up*), tj. primjenu upravljanja lokalnom zajednicom odozdo prema gore, što je ustvari nastavak primjene programa LEADER. Program LEADER je u programskom razdoblju 2014.-2020. proširen pristupom CLLD i provodi se na ruralnim područjima EU-a, na način stvaranja participativnih tijela tj. lokalnih akcijskih grupa uz uvjet da im se dodijeli višefondovsko financiranje projekata (Rončević i sur., 2020).

LEADER program obuhvaća sedam načela, a treće načelo su lokalne akcijske grupe. Svaka lokalna akcijska grupa obuhvaća lokalne dionike iz javnog, privatnog i civilnog sektora, a tako i započinje stvaranje lokalnih partnerstava. LAG-ovi korištenjem sredstava potpore izrađuju lokalne razvojne strategije te usmjeravaju i prate njihovu provedbu (lag-lika.hr).

Temeljni alat za pripremu razvojnih strategija pod vodstvom zajednice u okviru LEADER pristupa, te za razvoj ruralnih područja su lokalne akcijske grupe koje primjenom LEADER pristup mogu istaknuti posebnost određenog lokalnog ruralnog područja i pružiti mogućnost financiranja projekata. Angažman LAG-ova te uključivanje stanovnika ruralnog područja potrebni su kako bi se što više sredstava apsorbiralo iz fondova EU (Vinšćak, 2017.).

Kvalitetnim korištenjem znanja kroz LEADER program postiže se dodana vrijednost na lokalnom ili ruralnom području. Polazne točke daljnjeg razvoja LEADER programa su lokalna cirkularna samoodrživost, jačanje identiteta područja te utjecaj na kvalitetu života (Lež, 2019.).

Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju dobila je pristup europskim fondovima, a samim time i mogućnost da se ulaže u maksimalnu iskoristivost poljoprivrednih površina uz potporu Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Bez obzira na to, javlja se problem razvijenosti županija jer nije ravnomjerno raspoređena koncentracija stanovništva i cjelokupnog gospodarstva pa se stanovništvo iseljava u veće gradove, a posljedično, sve je manje poljoprivredno aktivnog stanovništva. Rješenje leži u radu kroz kojeg se nastoji utvrditi načine apsorpcije sredstava iz Europskog fonda za ruralni razvoj prema županijama (Rukavina, 2019.).

U lokalnim strategijama razvoja LAG-ovas, često se ruralni turizam navodi kao poželjna gospodarska grana u koju treba ulagati. Ružić 2009. navodi da je revitalizacija sela moguća uz dobro očuvani seoski identitet i prirodni krajolik, koji su presudni za dolazak turista u neko

ruralno područje, te se bazira na održivom razvoju destinacije. Bitni elementi revitalizacije nekog područja mogu biti poboljšanje prometne infrastrukture izgradnjom cesta, nogostupa, biciklističkih i pješačkih staza, te očuvanje i obnova povijesnih jezgri, spomenika, fontana i sl. Lokalno stanovništvo je bitna interesna skupina usko povezana s revitalizacijom sela. S gledišta lokalnog stanovništva uočavaju se pozitivne, ali i negativne strane revitalizacije sela i razvoja turizma na ruralnim područjima. Pozitivna strana utječe na povećanje zaposlenosti, poticanje malog poduzetništva, povećanje dohotka, razvoj destinacije i veću valorizaciju ruralne sredine. Negativna strana odnosi se na prometnu gužvu, buku ili zagađenje okoliša (Ružić, 2009.).

Od velike je važnosti kontinuirano uvođenje inovacija i podizanje kvalitete turističkih usluga. Osim na proizvode ili usluge, kvaliteta se može usmjeravati i na profesionalnost sudionika, kroz dodatnu edukaciju (tečajevi i seminari) radnika, ali i ostalih subjekata prisutnih u turizmu. To doprinosi poboljšanju turističke usluge i ujedno motivira društveno odgovorno upravljanje destinacijama. Također, za brži razvoj nekog područja bitno je jačati partnerstvo između institucija vezanih za turizam (turističke zajednice, razvojne agencije i samouprava), te ojačati udruge i zadruge koje štite destinacije i pružaju dodatne mogućnosti razvoja (Ružić, 2009.).

3. MATERIJAL I METODE

Za izradu diplomskog rada „Upravljanje ruralnim razvojem na području Valpovštine“ korišteni su podatci i informacije koji su prikupljeni i dobiveni istraživanjem stručne literature, znanstvenih radova, te intervjuima s predstavnicima LAG-a Karašica. Svrha rada je istražiti ulogu LAG-a Karašice u ruralnom razvoju Valpovštine kroz analizu strateških, planskih i operativnih dokumenata LAG-a i analizu broja zaposlenih u LAG-u Karašica od 2014.-2020. te definirati i opisati programe i projekte putem kojih LAG doprinosi lokalnom zapošljavanju u području Valpovštine. Također, u radu je načinjena analiza slučaja izabranog projekta kojim LAG Karašica doprinosi zapošljavanju teže zapošljivih skupina.

Cilj rada je anketnim istraživanjem i na temelju prikupljenih podataka i dobivenih rezultata donijeti zaključak o tome kakav doprinos u upravljanju ruralnim razvojem kao i za ruralno zapošljavanje ima LAG Karašica.

4. REZULTATI

4.1. Nastanak lokalnih akcijskih grupa u Republici Hrvatskoj

Kao rezultat projekta „Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske“ koji je financiran hrvatsko-nizozemskom suradnjom, te sredstvima iz fonda MATRA, nastala je udruga LAG „Gorski kotar“ koji je registriran 2009. godine. Nakon njegovog osnivanja i provedbe odgovarajućih aktivnosti, uočeni su određeni problemi. Prvenstveno su angažman i zainteresiranost lokalnog stanovništva za projekte i održivi razvoj bili vrlo niski. Također, rangiranje prioriteta i reprezentativnost predstavnika javnog sektora bilo je upitno što je dovelo u pitanje održivost LAG-a nakon završetka navedenog projekta. Bilo je potrebno osigurati sredstva iz različitih izvora kako se LAG ne bi ugasio. Greške i nedostaci LAG-a Gorski Kotar bili su dobra priprema za osnivanje budućih LAG-ova. Svaki bi LAG jasno trebao definirati svoje ciljeve, čemu prethodi prvenstveno uočavanje problema određenog područja (HMRR, 2022.).

Ovaj pokušaj osnivanja prvog hrvatskog LAG-a prethodio je provedbi Mjere 202 kojom se trebalo financirati osnivanje hrvatskih LAG-ova. Zbog velikog kašnjenja u raspisivanju natječaja za Mjeru 202 - Priprema i provedba lokalnih strategija u Hrvatskoj se dogodila inicijativa „odozdo“ u osnivanju Lagova koja je započela na samom početku 2009. osnivanjem Laga Karašica, nekako paralelno sa osnivanjem LAG-a Gorski kotar. Uz LAG Gorski kotar, iste 2009. godine, registrirani su LAG-ovi Laura, Četiri rijeke i Vallis Colapis, koji su financirani iz programa PHARE 2005. U periodu od 2009.-2013. godine registrirano je 19 lokalnih akcijskih grupa, a do kraja 2014. čak 27 LAG-ova (Lugar, 2016.).

Zavod za agroekonomiku Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek 2010. godine započeo je s izvođenjem dva programa stručnog usavršavanja za potrebe promicanja i jačanja ljudskih kapaciteta koji su uključeni u ruralne razvojne inicijative, a također i za educiranje članova lokalnih akcijskih grupa za pripremu i realizaciju lokalnih razvojnih strategija, odnosno razvijanje pretpostavki za primjenu razvojnih strategija. U ljetnom semestru 2012. godine pod voditeljstvom dr.sc. Snježane Tolić održan je novi ciklus ovih edukacijskih programa. Važno je napomenuti da su ova obrazovanja doprinijela daljnjem razvoju mladih kadrova za potrebe vođenja slavonsko-baranjskih lokalnih akcijskih grupa. Najvažniji i najbitniji ishod smatra se umrežavanje polaznika ovih programa, grupacija mladih visokoobrazovanih ljudi koji su iskazali znatan interes za međusobnom suradnjom i kooperativnosti oko pokretanja ruralnih razvojnih programa (Tolić i sur, 2012.).

Prvi natječaj za Mjeru 202 iz IPARD programa kojim se trebalo potaknuti osnivanje LAG-ova je objavljen tek 2013. godine što je imalo niz nepovoljnih učinaka na već osnovane LAG-ove. LAG-ovi nisu u početku svog razvoja prepoznati od strane lokalnih aktera kao bitan čimbenik u promicanju ruralnog razvoje jer nije dovoljno uloženo u promociju LAG-ova. Kako bi odaziv bio veći trebalo je organizirati seminare na područjima registriranih LAG-ova. Također, LAG-ovima su potrebna veća i sigurnija financijska sredstva kako bi uistinu mogli utjecati na razvoj ruralnih područja. Odugovlačenje s raspisivanjem mjere 202 onemogućilo je LAG-ove da se bolje pripreme za ulazak Hrvatske u E, kao i za mogućnosti koje se time otvaraju. Krajem veljače 2013. godine je konačno objavljen Pravilnik o provedbi mjere 202, a 28. veljače APPRRR je raspisala prvi natječaj za dodjeljivanje sredstava LAG-ovima iz Mjere 202. Na prvom natječaju izabrano je 30 LAG-ova, a na drugom još 12. Sredstva su se dodjeljivala na osnovu bodova koje je Agencija prethodno dodijelila LAG-ovima za njihovu lokalnu razvojnu strategiju. Najviši mogući broj bodova koji se mogao postići je 100, a u slučaju da su bodovi dvaju ili više LAG-ova jednaki prednost je imao onaj koji je ostvario veći broj bodova za kvalitetu partnerstva, te onaj koji na svom području ima veći udio naselja s težim uvjetima gospodarenja (Međan, 2017.).

4.1.1. Doprinos lokalnom razvoju

Dosezi projekta „Inicijativa za ruralni razvoj“ iz rujna 2008. godine, kojem je cilj bio inicirati demokratizacijske procese u ruralnim zajednicama Osječko-baranjske županije, bili su izvan očekivanja jer je rezultirao osnivanjem LAG-a Karašica, što je ohrabrilo projektni tim za novi projekt pod nazivom „Demokratizacija u lokalnoj zajednici“ koji je financiran sredstvima Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva u 2009./2010. godini. Projekt je rezultirao osnivanjem LAG-a Šumanovci kojim je obuhvaćeno područje općine Gunja, Bošnjaci, Drenovci, Vrbanje, Štitar i grada Županje, što se smatra jednim od nerazvijenijih ruralnih područja istočne Hrvatske. Projektni tim HILS-a i Zavoda za agroekonomiku Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku u 2010./2011. godini nastavili su aktivnosti za implementaciju LEADER programa šireći prostor djelovanja prema središnjoj Hrvatskoj (Tolić i sur, 2012.).

Nakon završetka projekta Demokratizacija u lokalnoj zajednici i osnivanja LAG-a Šumanovci, uslijedio je projekt „Građansko sudjelovanje u ruralnom razvoju“ kojeg je također financijski podržala Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, a projekt se provodio u suradnji s

lokalnim partnerima u pet hrvatskih županija: Vukovarsko-srijemskoj, Osječko-baranjskoj, Virovitičko-podravskoj, Brodsko-posavskoj i Sisačko-moslavačkoj (Tolić, 2012).

Osnovni i primarni zadatak projekta bio je potaknuti nove LEADER inicijative, te osnažiti ključne dionike za provedbu osnivanja novih lokalnih akcijskih grupa, što se u konačnici i dogodilo. Godine 2012. dogodio se „bum“ novih inicijativa za osnivanje lokalnih akcijskih grupa. Također, razvila su se poznanstva između nositelja ruralnih inicijativa što je rezultiralo osnivanjem LEADER mreže Hrvatske u travnju 2012. godine. LEADER mreža je do srpnja 2012. godine u svoje članstvo okupila gotovo 30 LAG-ova, više nacionalnih udruga za ruralni razvoj, te Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku kao sveučilišnu instituciju za pomoć LAG-ovima (Tolić, 2012.).

Hrvatska mreža za ruralni razvoj je 2013. godine provela istraživanje među osnovanim LAG-ovima o učincima financiranja LAG-ova pomoću Mjere 202 te su na osnovu 32 ispitivana LAG-a objavljeni rezultati o nastanku, funkcioniranju i očekivanjima lokalnih akcijskih grupa. Lokalna samouprava inicirala je osnivanje kod 22 LAG-a, razvojna agencija kod njih devet, sedam njih je inicirano od strane županije, od strane Ministarstva poljoprivrede i udruga inicirano je po troje, a njih šest je dalo odgovor da je osnivanje inicirao netko drugi. Pri osnivanju su kao pomoć najčešće korištene konzultacije, nakon njih slijede radionice, jednokratna izlaganja te studijska putovanja. Od ispitivanih LAG-ova, 24 od 32 sufinanciraju se sredstvima jedinica lokalne samouprave i drugim izvorima, 21 LAG njihovim članarinama, a manji broj njih iz sredstava županije iz projekata. U vrijeme provođenja istraživanja sedam LAG-ova je provelo neki projekt, a njih 5 određenu aktivnost. Primjeri projekata koji su se provodili su zapošljavanje mladih, poticanje sudjelovanja u donošenju javnih politika, dokumentarni film o mladima, razmjena mladih, razvoj sposobnosti i prijenos dobre prakse u susjedne države, prekogranično umrežavanje volontera, osiguravanje prodajnih mjesta za lokalne proizvode. Neki od poduzetničkih projekata su solarni klasteri u ruralnim zajednicama, solarna rasvjeta u pokupskim selima, bežični internet u ruralnim zajednicama. Također, tu su i projekti koji služe za jačanje civilnog sektora, kao što su: e-administracija u ruralnim zajednicama, demokratski rasadnik Duga Resa, mobilizacija građana za sudjelovanje na referendumu o EU (Međan, 2017.).

Prema podacima iz 2014. godine broj zaposlenih u 40 LAG-ova koji su dobili sredstva iz mjere 202 iznosio je 94, dok je prije potpisivanja ugovara i implementacije mjere iznosio 19. Nadalje, organizirana su ukupno 632 treninga od strane LAG-ova, na kojima je sudjelovalo čak 2.394 članova. Iz navedenih podataka možemo zaključiti da je vidljiv pomak prema naprijed nakon

provedbe mjere 202. Objavljivanjem plana za ruralni razvoj 2014-2020, nastavljeno je s mjerama financiranih od strane EU. Uz niz mjera, nalazi se i mjera 19-LEADER-CLLD namijenjena isključivo LAG-ovima s četiri podmjere (pripremna pomoć, provedba operacija unutar CLLD strategije, priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a, tekući troškovi i animacija). Za mjeru 19.1 visina potpore po korisniku iznosila je do 100 tisuća eura. Prihvatljivi troškovi koji su financirani ovom mjerom su izgradnja kapaciteta za zaposlenike, volontere i članove LAG-a u svrhu izrade LRS; umrežavanje u svrhu izrade LRS; treninzi za lokalne dionike u svrhu izrade LRS; izrada studija za područje LAG-a; izdaci vezani za izradu LRS; administrativni troškovi za LAG koji nije ostvario potporu za tekuće troškove u razdoblju 2007.–2013. i za LAG kojemu je istekao IPARD ugovor. Izračun iznosa javne potpore izračunavao se na temelju bodovanja kriterija, a to su broj stanovnika unutar LAG-a, broj jedinica lokalne samouprave unutar LAG-a, te udio civilnog i gospodarskog sektora u izvršnom djelu upravljanja LAG-om (Tolić i Markotić Krstinić, 2015.).

4.2.LAG Karašica

Lokalna akcijska grupa “Karašica“ osnovana je i svojim angažmanom započela 2009. godine kao rezultat projekta „Inicijativa za ruralni razvoj“ Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu iz Osijeka. Taj je projekt odobren u rujnu 2008. godine od strane Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Primarni zadatak projekta bio je pokrenuti demokratizacijske procese u ruralnim zajednicama Osječko-baranjske županije. Kao stručni suradnik projekta, dr. sc. Snježana Tolić je provodila edukacijske aktivnosti za usvajanje LEADER načela. Interes za edukacijske aktivnosti bio je izuzetno pozitivan, s obzirom da je S. Tolić već bila poznata po brojnim inicijativama u ruralnim zajednicama u Slavoniji i Baranji. Projekt je rezultirao osnivanjem LAG-a Karašica, koje je danas najveći hrvatski LAG, a treba ga pamtit i po tome što je i prvi LAG koji je osnovan bez pomoći stranih konzultanata (Tolić S., Kaminski R., 2009.).

Lokalna akcijska grupa Karašica pravnu osobnost stječe na dan kad je upisana u Registar udruga Republike Hrvatske kao neprofitna pravna osoba, odnosno udruga. LAG Karašica ima svoj službeni amblem kojega utvrđuje Upravni odbor, a pritom ima i svoj službeni pečat. LAG zastupaju predsjednik i voditelj. Upravni odbor također donosi odluku o osnivanju podružnica koje se mogu uspostaviti u Republici Hrvatskoj, ali i u inozemstvu. Pri tome, podružnice ne spadaju u pravne osobe. Općim aktom, kojeg također donosi Upravni odbor, regulira se i

uređuje način rada i područje djelatnosti LAG-a. Lag Karašica ima sjedište u Valpovu i za sada samo jednu podružnicu u Našicama.(lag-karasica.com).

Lokalna akcijska grupa osnovana je u cilju razvijanja sinergije i povezivanja između svih dionika kojima je u interesu doprinijeti i poboljšati razvoj ruralnih područja, iskorištavanje i razvijanje postojećih potencijala za ruralni razvoj, snaženje financijskih i ljudskih kapaciteta za provedbu pothvata ruralnog razvoja, povećati brigu o infrastrukturnom, kulturnom, ekološko-socijalnom, gospodarskom i svakom drugom razvoju u širem ruralnom području, osiguravanje protoka informacija i transfera znanja za pozitivan pomak u razvoju ruralnog gospodarstva i lokalne zajednice, višedioničko planiranje ukupnog razvoja LAG područja, dugoročno ostvarivanje održivog razvoja, pripremu LAG područja za korištenje strukturnih fondova EU i slično. Sukladno svojim ciljevima, lokalna akcijska grupa Karašica djeluje na području održivog razvoja, gospodarstva, međunarodne suradnje, demokratske političke kulture, socijalne djelatnosti, zaštite okoliša i prirode te kulture i umjetnosti (lag-karasica.com).

Osim ciljeva koje želi ostvariti, lokalna akcijska grupa Karašica ima bogat niz djelatnosti kojima se želi baviti. Među te djelatnosti spada briga o napredovanju i edukaciji stručnih timova unutar LAG područja, izrada lokalne razvojne strategije i integriranog programa razvoja za LAG područje, briga o stvaranju stručnih, operativnih, materijalnih i fizičkih preduvjeta za višedioničko planiranje i provedbu razvojnih projekata u LAG području, uspostavljanje sustava i razvoj mreže partnera u LAG području, promicanje koncepta održivog razvoja boljom primjenom ruralnih i regionalnih politika pristupom „odozdo prema gore“, određivanje prioriteta za razvoj poljoprivrede, turizma i drugih djelatnosti u ruralnom prostoru, praćenje zakonske regulative i objave javnih natječaja vezanih uz razvojne mogućnosti i informiranje subjekata koji djeluju u okviru LAG-a o postojećim mogućnostima, promicanje saznanja o ruralnom razvoju i važnosti višedioničkog kreiranja javne politike ruralnog razvoja među stanovništvom putem sredstava javnog priopćavanja i nakladničkom djelatnošću, te poticanje aktivnog uključivanja građana i ostalih zainteresiranih subjekata u LAG-u, u suradnji s resornim ministarstvima Republike Hrvatske i drugim nadležnim institucijama, aktivno sudjelovanje u unapređenju i promicanju ruralnog poduzetništva i drugih ruralnih programa, suradnja s ruralnom mrežom, državnim i drugim javnim ustanovama i službama, te područnom (regionalnom) i lokalnom samoupravom, promicanje interesa subjekata koji djeluju u okviru LAG-a na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i međudržavnoj razini, organiziranje stručne izobrazbe članova putem predavanja, prezentacija, izrade i raspodjele stručne literature, edukativnog i promotivnog materijala, promicanje i razvoj volonterstva, briga o stvaranju

stručnih, operativnih, materijalnih i fizičkih preduvjeta za višedioničko planiranje i provedbu razvojnih projekata u LAG području, promicanje LEADER pristupa u ruralnim područjima, savjetodavna i tehnička potpora u pripremi i izradi projektne dokumentacije subjekata koji djeluju u okviru LAG-a, suradnja s obrazovnim institucijama i nadležnim tijelima radi stručnog obrazovanja svojih članova, razmatranje zakonskih prijedloga koji se odnose na gospodarske aktivnosti u ruralnim područjima te davanje prijedloga za njihovo unapređenje, razmjena iskustava, transfer znanja i rješavanje stručnih pitanja iz područja poljoprivrede, turizma i ruralnog poduzetništva, suradnja na svim poljima sa srodnim nacionalnim i međunarodnim organizacijama, promicanje udruživanja u udruge, zadruge, proizvođačke organizacije i druge oblike građanskih asocijacija i pružanje stručne pomoći, promicanje zaštite kulturne baštine u svrhu očuvanja materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara i ostalih oblika kulturne baštine (Lež, 2019.).

Također, LAG Karašica se kroz svoje projekte i aktivnosti bavi poticanjem i davanjem potpore aktivnoj uključenosti građana u društveno korisnim akcijama i volonterstvo te organiziranje razmjene volontera; sudjelovanjem u kreiranju razvojnih programa i promicanju inovativne poljoprivrede i ruralnog turizma; promicanju međunarodnog prijateljstva; promicanju i suradnji u području socijalne pomoći i podrške te socijalnih usluga posebno marginaliziranim skupinama u društvu, pružanju potpore svim lokalnim razvojnim dionicima odnosno predstavnicima javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih interesa koji se bave razvojem lokalne zajednice kroz seminare, radionice, predavanja, individualne konzultacije i slično u cilju razvoja i samoodrživosti, vrednovanju i odabiru, nadzoru i koordinaciji projekata koji se provode u sustavu provedbe decentralizirane raspodjele javnih sredstava kojima upravlja LAG Karašica; organiziranjem stručnih skupova, organiziranjem edukacija i razmjene znanja i vještina za sve predstavnike javnih i privatnih lokalnih socio-ekonomskih interesa; promicanjem razvoja socijalnog poduzetništva, suradnjom sa sličnim udrugama u zemlji i inozemstvu u području demokratske tranzicije, obrazovanja, smanjenja siromaštva i zaštiti okoliša i prirode te ostale djelatnosti razvojne suradnje; promicanje održivog gospodarskog razvoja putem razvoja društvenog kapitala, održivog turizma i ostalih djelatnosti održivog gospodarskog razvoja; suradnja i promicanje u području zaštite životinja, očuvanja prirode i zaštite okoliša te energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije; izrade, provođenja, nadzora i koordinacije integralnih i drugih razvojnih projekata LAG Karašica na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini; organizaciji sajмова, izložbi, koncerata, predstava i drugih javnih događanja u lokalnim zajednicama te regionalnoj, nacionalnoj i

međunarodnoj razini u svrhu promicanja ruralnog razvoja i primjene načela LEADER/CLLD- (lag-karasica.com).

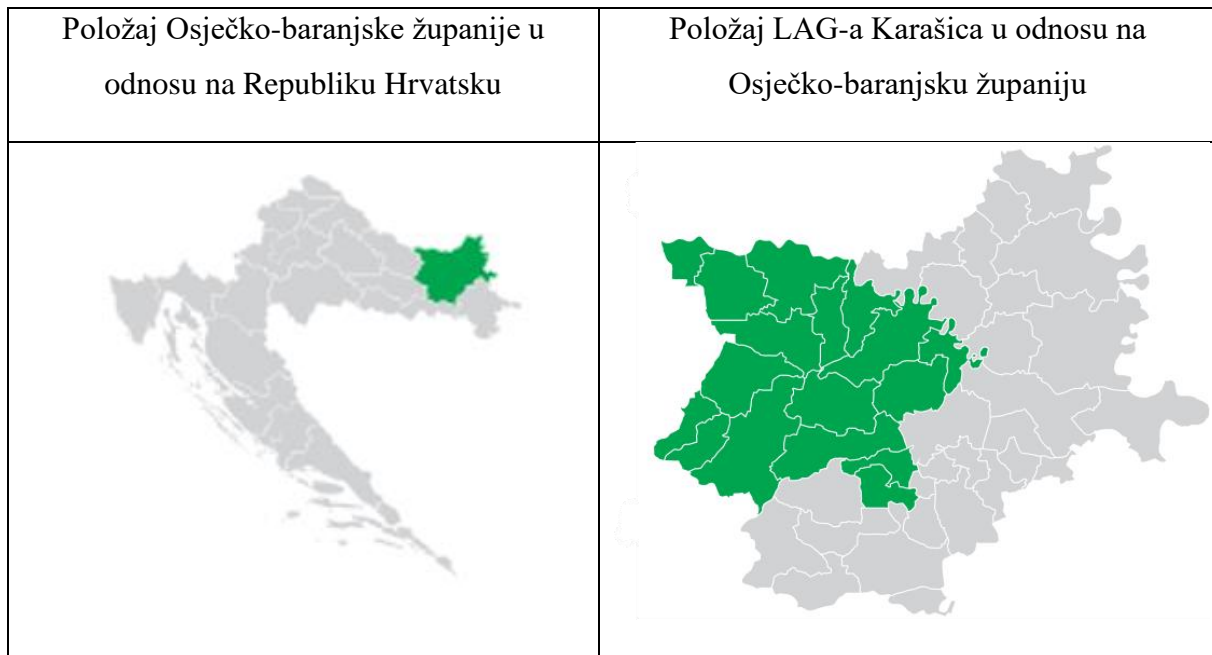
Lokalna akcijska grupa Karašica djeluje javno, a ostvaruje se pravodobnim i istinitim izvješćivanjem i obavještavanjem članova lokalne akcijske grupe o svim odlukama i ostalim važnim pitanjima iz djelokruga svoga djelovanja. Sukladno odredbama statuta i zakona, u radu i djelovanja LAG-a svi članovi imaju pravo uvida u rad tijela i svih odluka koje se donose. Lokalna akcijska grupa može se udružiti u saveze udruga i u međunarodne udruge, a odluku o udruživanju donosi Skupština. Lokalnom grupom upravljaju članovi putem svojih predstavnika u tijelima akcijske grupe. Shodno tome, tijela akcijske grupe Karašica su Skupština, Upravni odbor, Predsjednik, Dopredsjednici, Nadzorni odbor i Voditelj LAG-a Karašica. Predstavničko i najviše tijelo upravljanja grupom je Skupština i nju čine svi članovi odnosno imenovani ili ovlašteni zastupnici kolektivnih članova (lag-karasica.com).

Obilježja područja LAG-a

Lokalna akcijska grupa Karašica obuhvaća relativno velik i raznovrstan teritorij kojeg pored 13 općina i pripadnih ruralnih naselja čine i 4 grada Našice, Valpovo, Donji Miholjac te Belišće. Osim toga, objedinjuje općine Bizovac, Donja Motičina, Đurđenovac, Feričanci, Magadenovac, Koška, Marijanci, Petrijevci, Podgorač, Podravska Moslavina i Viljevo. S obzirom na raznolik prostor koji obuhvaća možemo zaključiti da je ujedno i razvojni potencijal LAG-a raznorodan i opsežan. Pored raskošnog i osebujnog industrijskog nasljeđa, teritorij obiluje kulturnim i prirodnim bogatstvima. Neovisno o tome, razvoj se fokusira najvećim dijelom na poljoprivrednoj proizvodnji. Poljoprivredna proizvodnja čini okosnicu razvoja odabranog ruralnog prostora (LRS 2014-2020., 2019.)

Lokalna akcijska grupa Karašica jednim dijelom graniči s Mađarskom, a geostrateški gledano nalazi se na koridoru koji povezuje podunavsku regiju s Jadranom preko Zagreba i Karlovca do Rijeke, te Bosne i Hercegovine do Ploča. Na sjeveroistoku područja laga Karašica protječe rijeka Drava, krajnjim južnim dijelom rijeka Vuka, a od zapada prema istoku rijeka Karašica po kojoj je LAG i dobio ime. Sve ove rijeke pritoke su Dunava, te upravo zbog toga područje laga pripada Hrvatskom Podunavlju. Ovakav položaj posjeduje određenu prednost i to zbog dobre prometne povezanosti, blizine Osijeka, autoceste Zagreb – Osijek kao i postojećih i planiranih paneuropskih koridora, Zračne luke Osijek, te željeznice. Osim toga, područje lokalne akcijske grupe je smješteno u prirodnom okruženju koje je bogato prirodnim resursima

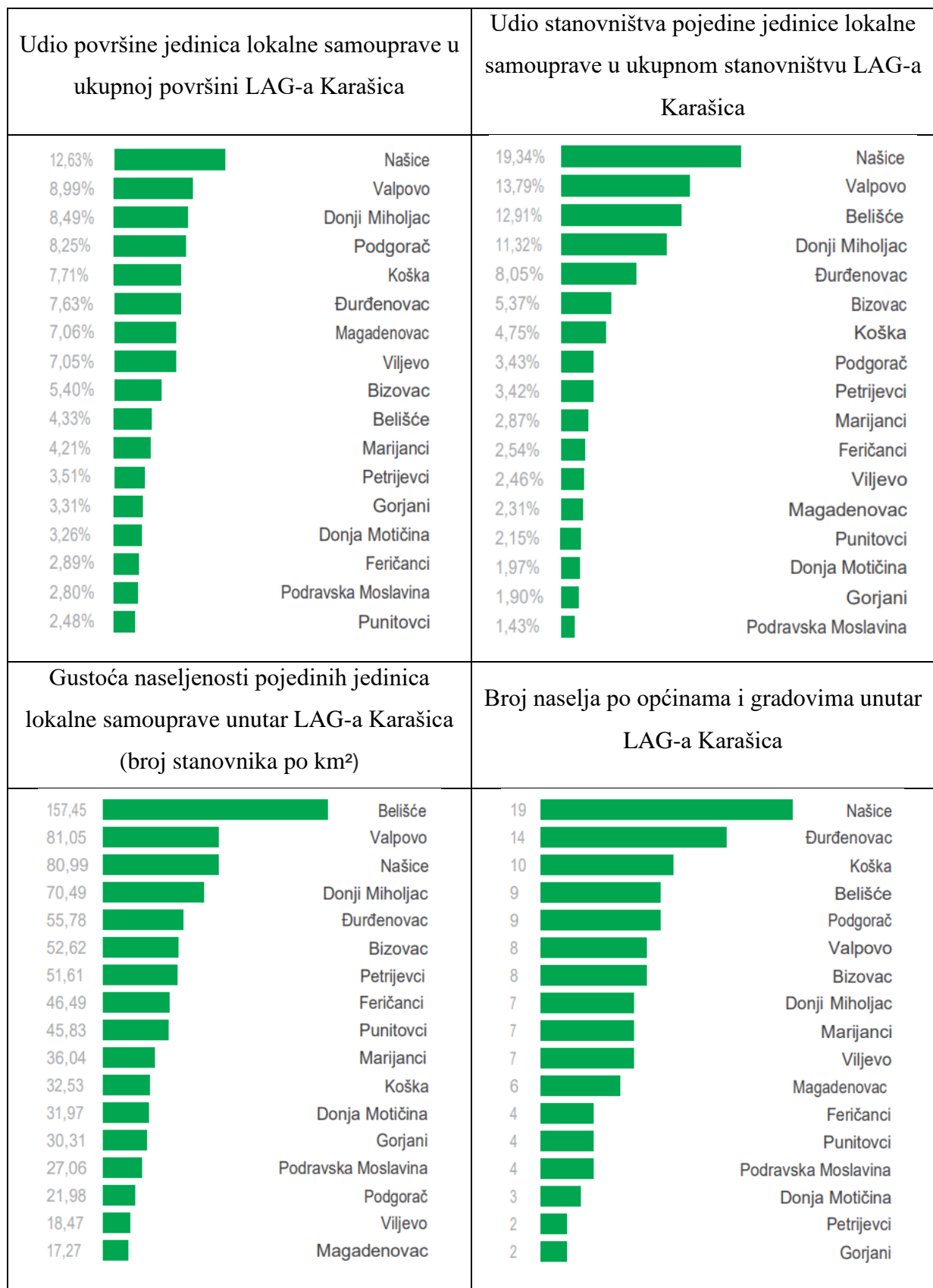
(poljoprivrednim zemljištem, šumama, vodama, geotermalnim izvorima itd.) (LRS 2014.-2020.,2019).

Slika 1. Geografski položaj Osječko-baranjske županije i LAG-a Karašica
(LRS 2014.-2020., 2019.,)

Ukupna površina koju obuhvaća LAG Karašica iznosi 1.586,15 km² , što je 38,2% površine Osječko-baranjske županije, te čini 2,8% prostora od ukupne površine Republike. Ako je suditi po zadnjem popisu stanovništva koji je bio 2011. godine, lokalnu akcijsku grupu Karašica čini 27,5% stanovništva županije, odnosno ona broji 83.875 stanovnika (LRS 2014.-2020., 2019.).

Međutim, detaljnija analiza prostora otkriva da je riječ o prostoru koje je neujednačen po veličini, broju i gustoći naseljenosti pojedinih gradova i općina (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Slika 2. Veličina, broj naselja i gustoća naseljenosti LAG-a Karašica

(LRS 2014.-2020., 2019.)

Iz prikazanih slika vidljivo je da postoje velike razlike između veličine površine i broja stanovnika pojedinih jedinica lokalne samouprave LAG-a. Vidljivo je kako su gradovi znatno gušće naseljena područja.

Područje LAG-a Karašice nalazi se na blago valovitoj ravnici koja je formirana povlačenjem Panonskog mora. Geološko-litološka struktura koja prevladava na ovom području su barski i kopneni prapor ili les. Sa poljoprivrednog aspekta, viši tereni lesnih platoa i zaravni su najznačajniji, a oni prolaze južnim dijelom područja laga Karašica. Močvarna područja su tipični reljefni oblik za ovaj kraj, a također su prisutne i riječne terase te praporne zaravni. Osim toga, područje laga Karašice raspolaže značajnim vodnim resursima zahvaljujući prvenstveno rijeci Dravi, ali i njenim pritokama Karašici i Vučici koje također imaju razgranatu mrežu svojih pritoka. Drava ima značajne zalihe podzemnih voda koje utječu i na porast vodostaja koji se najčešće javlja u proljeće zbog čestih i obilnih oborina, ali i zbog topljenja snijega. Upravo zbog toga vode predstavljaju značajan razvojni resurs, kako zbog bogatstva nadzemnih, tako i zbog podzemnih voda kojima raspolaže LAG Karašica (LRS 2014.-2020., 2019.).

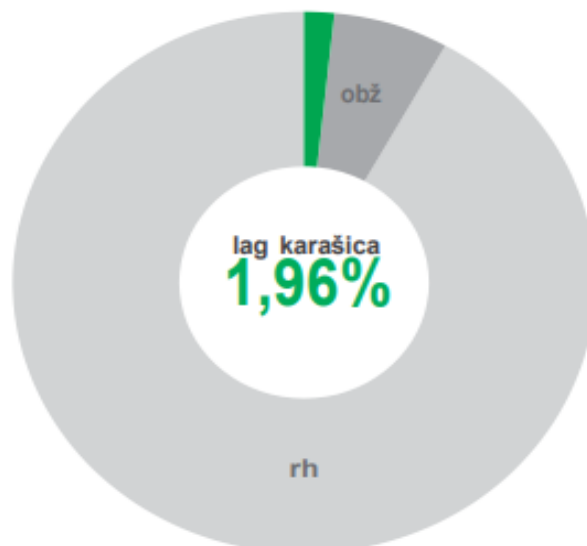
Unutar nizinskog prostora sjeverne Hrvatske dominira agrarni krajobraz koji je ispresijecan većim ili manjim kompleksima poplavnih šuma, te blagim brežuljkastim prostorom. Krajobrazni elementi LAG-a koji su najznačajniji jesu sama raznolikost i raznovrsnost poljoprivrednih, prirodnih i kulturnih ekosustava, prelasci sa ravničarskih dijelova krajobraza na brežuljkaste predjele koji su prekriveni šumama i vinogradima, te sama vizualna kvaliteta smjenjivanja poljoprivrednih površina koje nisu pregledne, zajedno sa šumama (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Na teritoriju današnjeg LAG-a Karašica često su se izmjenjivale prevlasti različitih osvajača i okupatora te se cjelokupno smatra područjem burnih povijesnih događanja. Upravo time ostavio se utjecaj na brojne pravne, socijalne, ekonomske, političke, čak i urbanističke te ostale aspekte života čitavog prostora. Pretpostavka je da je današnje područje LAG-a bilo naseljeno još između 4-5 tisuća godina prije Krista, te da su prvi poznati narod bili Iliri (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Bogatoj kulturnoj i povijesnoj baštini doprinijela su ova nemirna povijesna događanja i izmjene različitih stranih utjecaja. Područje akcijske grupe Karašica raspolaže sa 25 zaštićenih pokretnih, a 78 nepokretnih kulturnih dobara te jednim nematerijalnim kulturnim dobrom. Kraljice ili Ljelje u Gorjanima su neizostavne za spomenuti kad se govori o nematerijalnoj kulturnoj baštini, a one se od 2009. godine nalaze na Reprezentativnoj listi nematerijalne

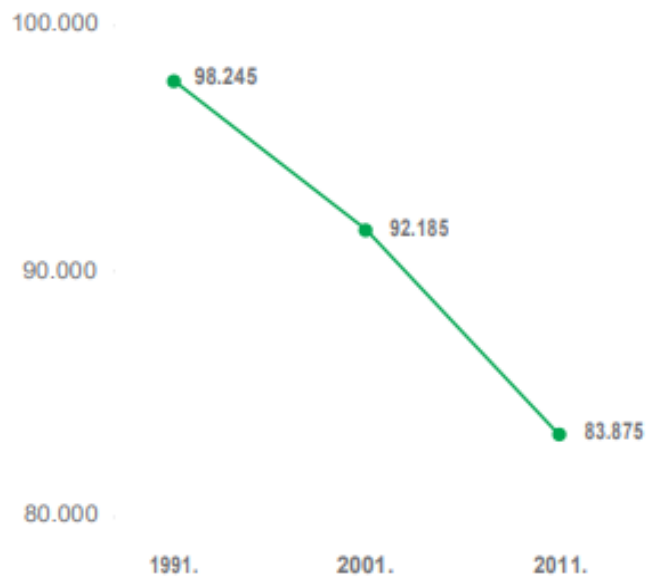
kulturne baštine čovječanstva od UNESCO. Glede etnološke baštine, bitno je istaknuti specifičnu slavonsku arhitekturu koju se, kroz adaptaciju i očuvanje etno kuća i njihovom prenamjenom u turističke atrakcije, nastoji očuvati. Značajan dio te etno i arhitektonske baštine nalazimo upravo na području Valpovštine. Na tom području obnovljeno je nekoliko kuća, te njihovo povezivanje biciklističkom stazom, označavanje odgovarajućom signalizacijom te lovačkim dvorcem, a sve u svrhu proširenja turističke ponude (LRS 2014.-2020., 2019.).

Prema podacima iz lokalne razvojne strategije LAG Karašica nna svom području ima 27,5% stanovništva Osječko-baranjske županije, sa svojih 83.875 stanovnika, te 1,96% stanovništva cijele države. Na slici 3 prikazan je odnos između ovih veličina, a slika 3 prikazuje pad broja stanovništva LAG područja za više od 14.000 od 1991. do 2011. godine, (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Slika 3. Postotak stanovništva LAG-a Karašica u odnosu na ukupan broj stanovnika Republike Hrvatske

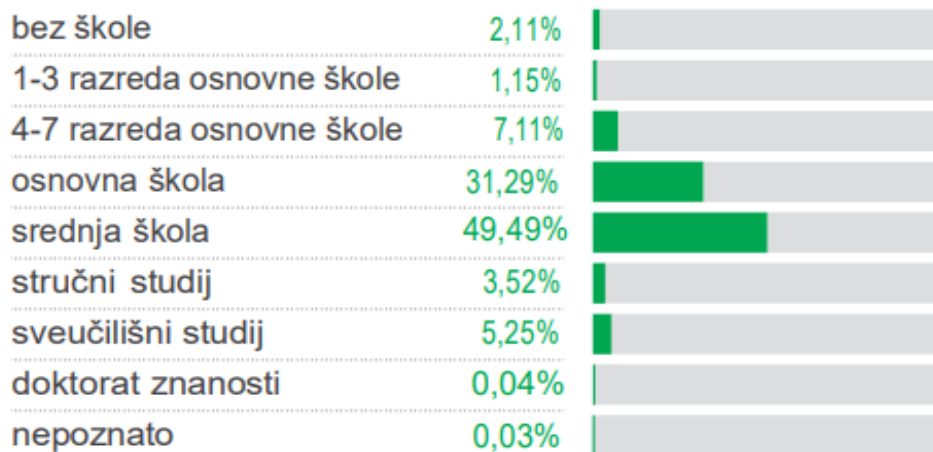
(LRS 2014.-2020., 2019.)

Slika 4. Kretanje stanovništva na području LAG-a Karašica u razdoblju od 1991. do 2011.

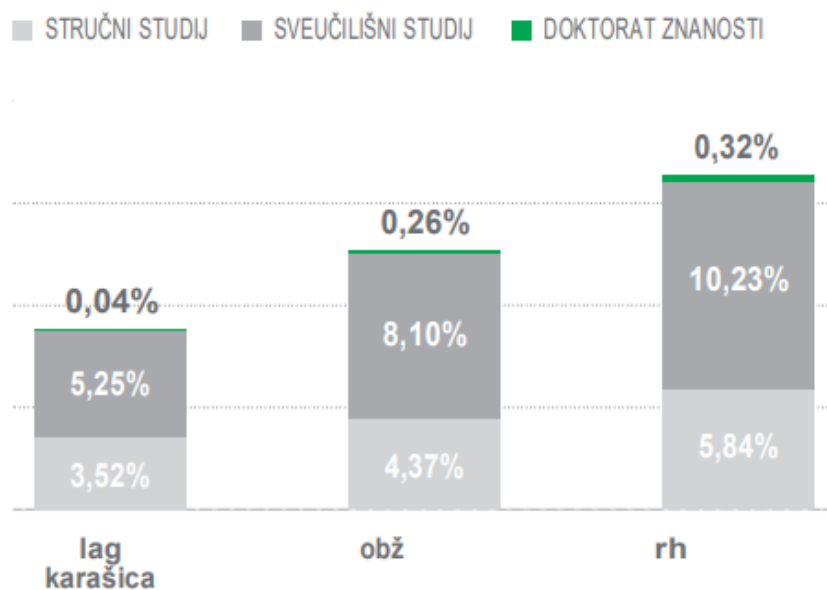
(LRS 2014.-2020., 2019.)

Sa gledišta obrazovne strukture stanovništva LAG-a, analizirana je najviša završena škola stanovništva koje je starije od 15 godina, prema popisu stanovništva iz 2011. godine. Na slici 5. je vidljivo da najveći udio stanovništva lokalne akcijske grupe Karašica ima završenu srednju školu, i to 49,5%, a u grupu su uključene i industrijske i obrtničke škole, škole za zanimanje, te škole za KV i VKV kvalifikacije. Iduća najbrojnija grupa je stanovništvo sa završenom osnovnom školom, i to u postotku od 31,3%, a tek nakon toga slijedi visokoobrazovano stanovništvo sa završenim stručnim, sveučilišnim ili doktorskim studijem (8,81%). Ako podatke o obrazovanju stanovništva LAG-a usporedimo s podacima za Osječko-baranjsku županiju, slika je malo lošija kako je vidljivo na slici 5 i slici 6 (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Slika 5. Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Karašica

(LRS 2014.-2020., 2019.)

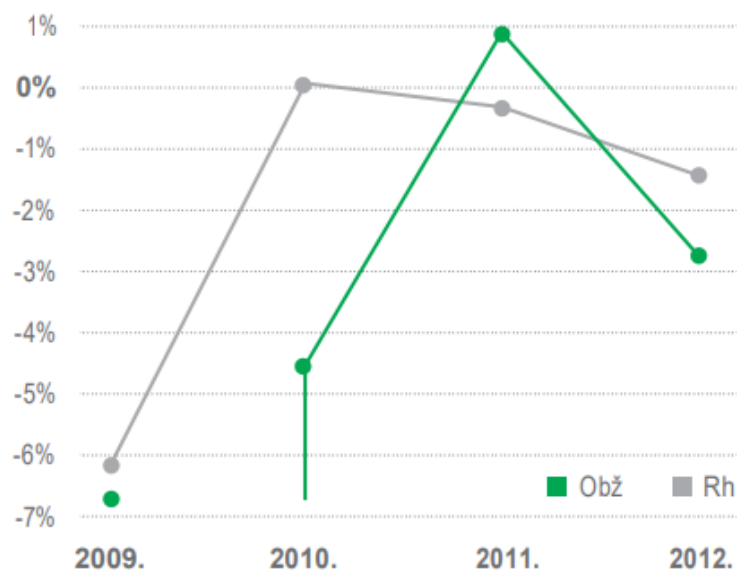
Slika 6. Usporedba strukture visokoškolskog obrazovanja

(LRS 2014.-2020., 2019.)

Za tumačenje stanja gospodarstva na području lokalne akcijske grupe Karašica nužno je uzeti u obzir širi nacionalni i županijski kontekst. Nemirna događanja u svjetskoj ekonomiji posljednjih osam godina snažno su utjecala na domaću ekonomiju, a to se prije svega odnosi na 2007. godinu kada je svjetska gospodarska kriza počela zahvaćati i hrvatsko gospodarstvo. U

negativnim vrijednostima svih važnijih ekonomskih indikatorima najbolje su uočljivi loši ekonomski trendovi. Važniji ekonomski indikatori su bruto domaći proizvod, stopa nezaposlenosti, inozemni dug, te izvoz i uvoz (LRS 2014.-2020., 2019.).

Prvi udarac globalne ekonomske krize jače se osjetio 2008. godine, kao što je vidljivo iz podataka na slici 7. Te godine dolazi do značajnog pada BDP-a čija stvarna godišnja stopa pada za 3,1%, nakon čega još oštrije nastavlja padati i to za znatnih 9,5% u 2009. godini. Sljedećih godina može se pratiti daljnje usporavanje cijele ekonomije u kojima se rast BDP-a i dalje mjeri s negativnim predznakom. Godine 2014. bruto domaći proizvod kreće se oko nule, a nakon toga slijedi poprilično blag i spor ekonomski oporavak. Također, ekonomska kriza je imala snažan negativni utjecaj na nezaposlenost, no iako je ona sporije reagirala nego BDP posljedice su bile daleko snažnije i dugoročnije. Tako je nezaposlenost u periodu od 2007. do 2009. godine s razina od oko 9% prešla na razinu od 17% u 2013. i 2014. godini, te postala izvor najvećih socijalnih i ekonomskih problema u državi (LRS 2014.-2020., 2019.).

Slika 7. Postotna promjena BDP-a po glavi stanovnika

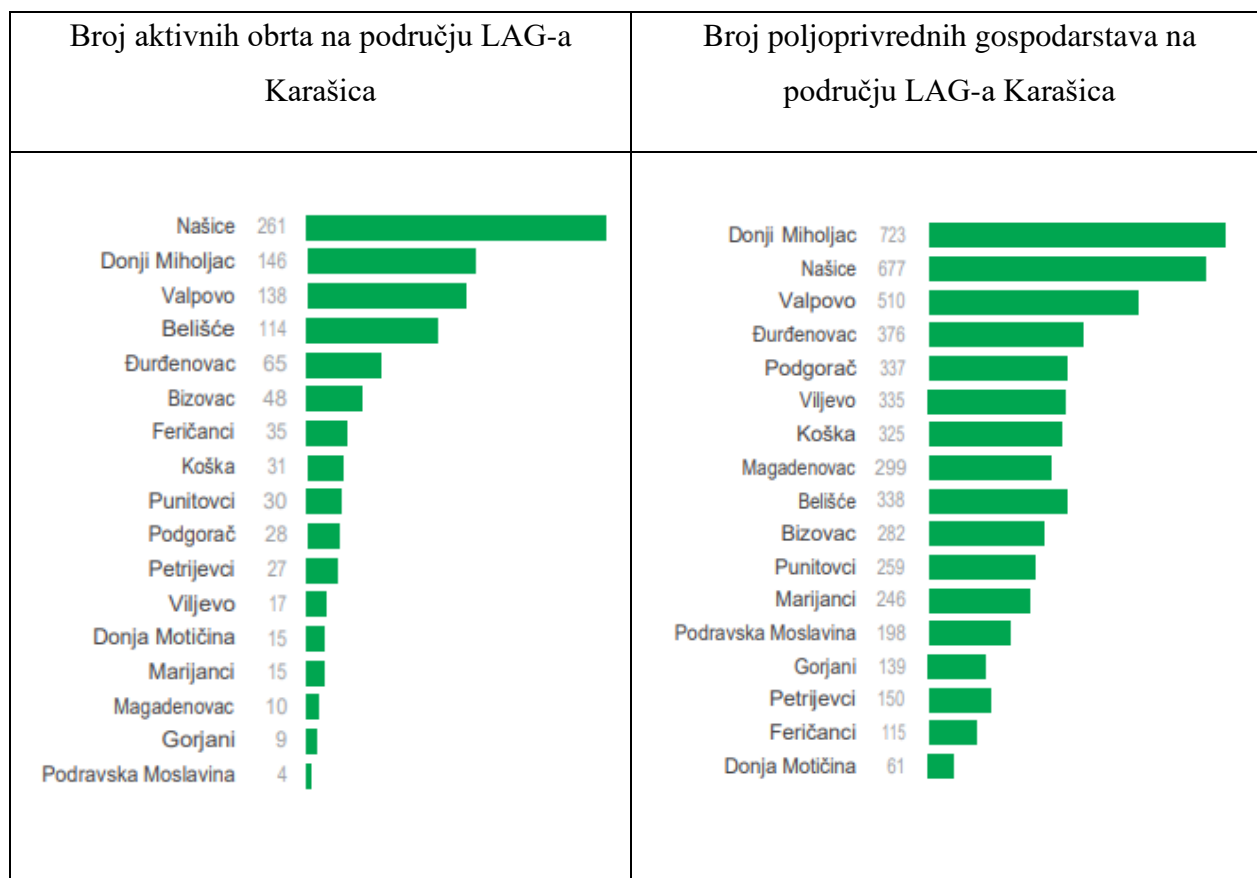
(LRS 2014.-2020., 2019.)

Spomenuta ekonomska kretanja također su imala negativan rezultat u Osječko-baranjskoj županiji. Spomenuta činjenica najbolje se može uočiti usporedbom postotnih promjena bruto domaćeg proizvoda po glavi stanovnika tijekom godina na razini države i Osječko-baranjske županije. Nezaposlenost u Osječko-baranjskoj županiji preslikava se na područje LAG-a Karašica. Stopa nezaposlenosti je permanentno veća za 10-16% nego na državnoj razini. Od

dobrih gospodarskih rezultata vrijedno je spomenuti Grad Beliše koji ostvaruje četiri puta veću vrijednosti izvoza u odnosu na uvoz. Pozitivnu vanjsku trgovinsku bilancu u značajnim iznosima ostvaruju i gradovi Našice i Miholjac te općine Đurđenovac, Feričanci, Bizovac i Podravska Moslavina (LRS 2014.-2020. 2019).

Sukladno podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, ukupno je 5.370 poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a Karašica. Ova poljoprivredna gospodarstva koriste i obrađuju oko 76.998 ha poljoprivrednog zemljišta. U shemi poljoprivrednih gospodarstava dojmljivo prevladavaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva s udjelom od 96%, zatim slijede obrti i trgovačka društva, te nešto manji udio zadruga (LRS 2014.-2020., 2019.).

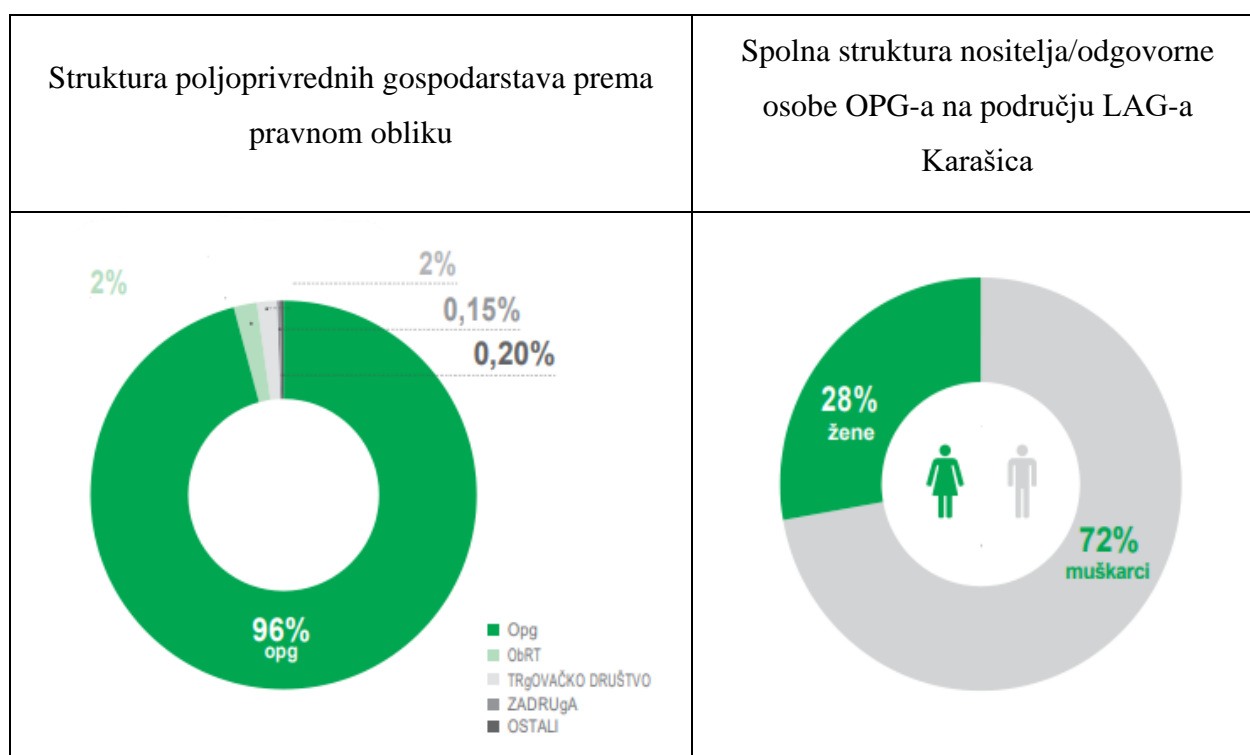
Obiteljska poljoprivredna gospodarstva iznimno su važna kako za regionalni razvoj tako i za globalnu sigurnost hrane i očuvanje prirodnih resursa. Važni su zbog osiguranja ponude hrane, njihovog stimulativnog utjecaja na bioraznolikost poljoprivrede i opstojnost prirodnih resursa, te lokalnu zajednicu kroz jačanje ekonomije i zapošljavanje ljudi. Na području laga razvijeno je i obrtništvo (slika 8) (LRS 2014.-2020., 2019.).

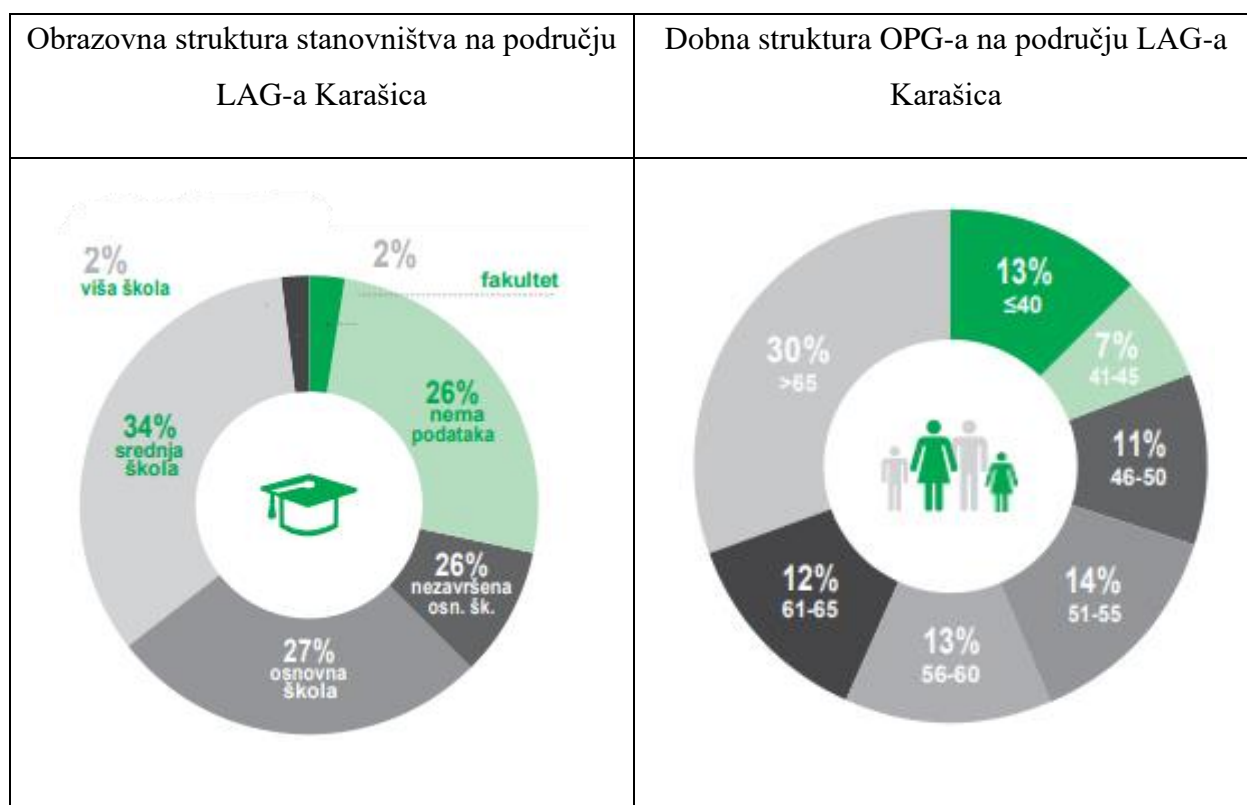
Slika 8. Obrti i poljoprivredna gospodarstva u LAG-u Karašica

(LRS 2014.-2020., 2019.)

Upravo iz tih razloga je potrebno bolje analizirati obiteljska poljoprivredna gospodarstva na području LAG-a kao i mehanizme kojima se može povećati njihov pozitivan utjecaj za lokalnu zajednicu. U tu svrhu, analizirat će se struktura obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava po kriterijima spola, obrazovanja i starosti. Svi navedeni podatci se odnose na obiteljska poljoprivredna gospodarstva na području lokalne akcijske grupe Karašica na dan 14.12.2015. godine sukladno podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Iz predstavljenih grafikona moguće je izvesti nekoliko zaključaka. Prvenstveno, obiteljska poljoprivredna gospodarstva na području LAG-a Karašica karakterizira skroman udio žena kao nositeljica odnosno odgovornih osoba OPG-a koji iznosi samo 28% (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Slika 9. Struktura poljoprivrednih gospodarstava i spolna struktura odgovornih osoba (LRS 2014.-2020., 2019.)

Slika 10. Obrazovna i dobna struktura nositelja OPG-a

(LRS 2014.-2020., 2019.)

Obrazovna koncepcija nositelja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava je problematična jer preko trećine nositelj, 36%, ima samo osnovnoškolsko obrazovanje ili nema završenu osnovnu školu. Nadalje, udio srednjoškolskog obrazovanja je 34%, dok je udio visokoškolskog obrazovanja, što podrazumijeva višu školu ili fakultet, svega 4%. Niski udio visokoškolskog obrazovanja je naročito zabrinjavajuće jer je to naročito važno jer modernizacija poljoprivrede, ekološka i organska poljoprivreda, plasman proizvoda i povlačenje sredstava iz fondova zahtijevaju višu razinu znanja i specijalizacije. U dobnoj strukturi odgovornih osoba obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava udio mlađih od 40 godina je svega 13%, dok je udio starijih od 60 godina izuzetno visokih 42%. Zaključujemo da se poljoprivredom bavi uglavnom starije stanovništvo, te da su potrebni značajni naponi kako bi se mlađi i obrazovaniji kadar zadržao u ruralnom području i inspirirao i poticao na život i rad na zemlji (LRS 2014.-2020., 2019.).

Na području lokalne akcijske grupe Karašica obrazovna infrastruktura obuhvaća ustanove predškolskog odgoja, osnovne i srednje škole, te se može ocijeniti relativno dobrom. Kao što je vidljivo iz tablice 1, područje raspolaže s 15 ustanova predškolskog obrazovanja koje obuhvaćaju većinu gradova i općina na području LAG-a, te sa izuzetkom općina Gorjani, Magadenovci, Podravska Moslavina, Punitovci i Viljevo. Njihova koncentracija najveća je u gradovima s većim brojem stanovnika, a to su Našice i Valpovo. Na području LAG-a postoji

19 osnovnoškolskih ustanova od kojih su četiri u Našicama, u Donjem Miholjcu i Valpovu dvije, a ostale jedinice lokalne samouprave imaju po jednu osnovnu školu. Od ostalih jedinica lokalne samouprave, jedine koje nemaju niti jednu osnovnu školu su Donja Motičina, Marijanci i Podravska Moslavina. Što se pak tiče srednjih škola, četiri su srednjoškolske ustanove na području LAG-a i to u Donjem Miholjcu, Valpovu, Našicama i Đurđenovcu (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Svaka srednja škola nudi izobrazbu u pojedinim strukovnim trogodišnjim i općim četverogodišnjim programima osim srednje škole u Đurđenovcu koja nudi uglavnom strukovna obrazovanja vezana uz šumarstvo i drvnu industriju, te u skromnijem opsegu druga strukovna zanimanja. Znanstvenih i visokoškolskih ustanova na području LAG-a nema, te je lokalno stanovništvo po tom pitanju orijentirano uglavnom na Osijek. Cjelokupno gledano, obrazovnu infrastrukturu na području LAG-a možemo ocijeniti pretežno zadovoljavajućom, ali ako uračunamo ranije spomenutu lošu obrazovnu strukturu stanovništva onda je nužno potreban sustavan rad na poboljšanju kako obrazovne infrastrukture tako i kvalitete obrazovnih programa institucija (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Tablica 1. Broj obrazovnih ustanova LAG-a Karašica

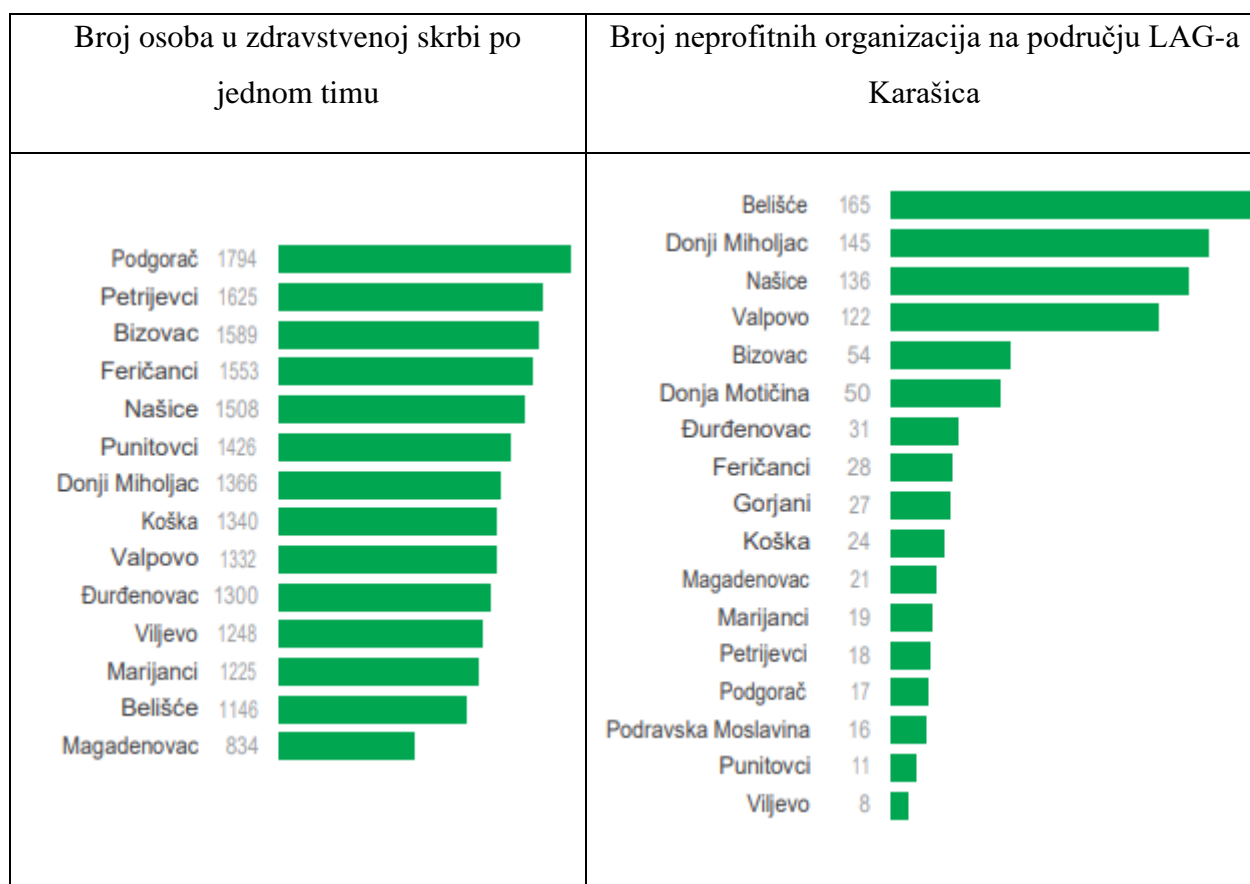
JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	USTANOVE PREDŠKOLSKOG ODGOJA	OSNOVNE ŠKOLE	SREDNJE ŠKOLE
Belišće	1	1	
Donji Miholjac	1	2	1
Našice	3	4	1
Valpovo	2	2	1
Bizovac	1	1	
Donja Motičina	1		
Đurđenovac	1	1	1
Feričanci	1	1	
Gorjani		1	
Koška	1	1	
Magadenovac		1	
Marijanci	1		
Petrijevci	1	1	

Podgorač	1	1	
Podravska Moslavina			
Punitovci		1	
Viljevo		1	
UKUPNO	15	19	4

Izvor: (LRS 2014.-2020., 2019.)

Od neprofitnih organizacija dominiraju sportske udruge, lovačka i ribolovna društva, kulturno-umjetnička društva, dok je puno skromniji broj udruga za razvoj civilnog društva, društvenog poduzetništva, lokalne zajednice i sl. Popriličan problem normalnom funkcioniranju udruga predstavlja financiranje njihovog djelovanja, a to je obično iz proračuna jedinica lokalne samouprave ili iz EU i ostalih fondova. Shodno tome, izuzetno je važna snažnija podrška razvoju civilnog sektora, a posebno onim udrugama koje svojom djelatnošću mogu utjecati na veći i snažniji lokalni razvoj te povećanje kvalitete života (LRS, 2014.-2020., 2019.).

Zdravstvena infrastruktura na području LAG-a Karašica je zadovoljavajuća, ali i u tom području potrebno je sustavno ulaganje prvenstveno u poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite, unapređenju infrastrukture te većoj dostupnosti zdravstvene zaštite u manjim ruralnim sredinama. Glede kulture i kulturoloških događanja, područje LAG-a obiluje raznim kulturnim manifestacijama, a posebno valja naglasiti Amatersko kazalište u Belišću, koje je izgrađeno 1956. godine, također razni muzeji kao što su Muzej Belišće, Zavičajni muzej Našice te Muzej Valpovštine. Manja mjesta za svoja kulturološka događanja uglavnom koriste infrastrukturu dobrovoljnih vatrogasnih domova (LRS 2014.-2020., 2019.).

Slika 10. Broj osoba u zdravstvenoj skrbi i neprofitnih organizacija
(LRS 2014.-2020., 2019.)

4.2.1. Vizija, ciljevi i mjere LAG-a Karašica

Lokalna razvojna strategija LAG-a Karašica za svoja vlastita tematska područja, svoje zadatke, ciljeve, te planirane operacije, nalazi utemeljenje u Županijskoj razvojnoj strategiji Osječko-baranjske županije. Akcijskim planom definirana je i alokacija sredstava po mjerama te planirani broj projekata, kojih je 72, temeljen na indikativnom ukupnom iznosu za LAG Karašicu, te na prikupljenim projektima koji dogovaraju raznim mjerama. Tako se za primarni zadatak, koji je konkurentna poljoprivredna proizvodnja, kroz 5 mjera i 3 prioriteta ukupno alokira 55% sredstava iz PRR RH. Nadalje, za drugi cilj koji je diverzifikacija usluga i poboljšana kvaliteta života, planira se utrošiti ukupno 35% sredstava kroz 2 prioriteta i 2 mjere. Slijedom navedenog, za treći cilj, koji je povećana održivost ekosustava, planirano je utrošiti preostalih 10% sredstava kroz 3 prioriteta i 3 pripadajuće mjere. Važno je predvidjeti odgovarajući sustav praćenja i procjene uspješnosti jer se radi o novom modelu upravljanja sredstvima i projektima koji uključuju višu razinu odgovornosti LAG-a u odnosu na ranije razdoblje. Naučene lekcije i rezultati iz svih faza procjene i praćenja će poslužiti kao bitan alat

organizacijskog učenja te kao osnova za daljnji razvoj modela na razini lokalne akcijske grupe, ali i znatno doprinijeti unapređenju i poboljšanju sustava na razini cjelokupnog Programa (LRS 2014.-2020., 2019.).

Procjena i praćenje provode se kako bi se procijenile promjene u okruženju u odnosu na početno stanje te sukladno tome obavila korekcija pristupa te alokacije prioriteta i mjera, utvrdila stopa postignuća planiranih ciljeva u odnosu na cjelokupnu lokalnu razvojnu strategiju i Akcijski plan, kako bi se testirala metodologija i proces provođenja, uključujući animaciju te proces i kriterije odabira. Provode se kako bi se razumjele moguće razvojne predispozicije u okruženju, posebice mogućnosti poslovnog povezivanja i jačanja kapaciteta nositelja projekata, kako bi se procijenila efikasnost i isplativost projekata suradnje, ispitalo provedbeni organizacijski kapacitet LAG-a za provedbu mjera i lokalne razvojne strategije te došlo do sugestija za optimizaciju rada i procesa provedbe, te kako bi se testiralo i korigiralo sustav monitoringa te ga se sustavno unapređivalo i poboljšavalo za naredna razdoblja. Zbog učinkovitog korištenja resursa provodit će se kombinirana supervizija koja će uključivati interni evaluacijski tim te vanjskog stručnjaka (LRS 2014.-2020., 2019.).

Neki od pokazatelja snage i potencijala su prvenstveno dugogodišnja tradicija poljoprivredno-prehrambene proizvodnje, te samo postojanje prirodnih resursa za upravljanje i rukovođenje poljoprivrednom i postojanje znanja. Također, brojni objekti i određena infrastruktura koje je po potrebi moguće modernizirati i unaprijediti. Jedan od bitnijih faktora je također interes predstavnika i članova obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava za usvajanje novih znanja i novih tehnologija proizvodnje, te dovoljan broj mladih intelektualnih i obrazovanih ljudi koji se mogu baviti poljoprivredom. Prosječna veličina OPG-a na području Valpovštine iznosi 7,18 ha što je veće od prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi 5,6 ha. Samim time dolazimo do zaključka kako je područje Valpovštine bogato obradivim površinama, tj. raspoloživost poljoprivrednog zemljišta za unapređenje i razvoj poljoprivrede je velika. Valja naglasiti kako je kvaliteta obradivog poljoprivrednog zemljišta na području Valpovštine relativno dobra. Potrebe poljoprivrede kao što su mjere poticanja razvoja ruralnog razvoja i poljoprivrede prati lokalna uprava obavljanjem katastarskih izmjera (LRS 2014.-2020., 2019.).

Na području Lokalne akcijske grupe Karašica postoje 4 manja grada, te samim time postoje i određene poslovne zone. Najviše zaposlenih s područja Valpovštine spada u grupu zaposlenih u prerađivačkoj industriji. Kao izvor sirovina u sektoru proizvodnje energije i drvoprerađivačkoj industriji su bogata šumska područja, a postoje i osnova za rudarske djelatnosti u vidu sirovina u eksploataciji kamena i gline te proizvodnji cementa. Na području

Valpovštine razvija se poduzetnička infrastruktura i uspostavljaju mreže potpornih poduzetničkih institucija kao što su poduzetnički inkubatori, centri za poduzetništvo te lokalne razvojne agencije za razvoj mikropoduzetnika. Također, područje LAG-a Karašica ima raznoliku reljefnu, prirodnu i baštinsku osnovu pogodnu za razvoj ruralnog turizma te su prisutni smještajni kapaciteti za razvoj različitih oblika turizma (LRS 2014.-2020., 2019.).

Strategija LAG-a za naredno razdoblje je velikim dijelom određena okvirima Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. (PRR RH), prilagođena je resursima i potencijalima gospodarskih subjekata, te razvojnim planovima i kapacitetima jedinica lokalne samouprave i oplemenjena doprinosom velikog broja organizacijskog civilnog društva i građana. Sukladno tome, određena su tri osnovna cilja razvoja područja laga, a to su konkurentna poljoprivredna proizvodnja, diversifikacija usluga i poboljšana kvaliteta života, te povećana održivost eko sustava. Prilikom određivanja prioriteta razvojnih područja i mjera vodi se računa o usklađenosti sa mjerama iz PRR RH koje najtočnije odgovaraju potrebama i potencijalima područja LAG-a. Na osnovu rezultata natječaja za prikupljanje projektnih ideja pri izradi lokalne razvojne strategije pristiglo je ukupno 112 projektnih ideja koje su poslužile kao osnova za odabir 10 mjera i tipova operacija (LRS 2014.-2020., 2019.).

Prvi cilj lokalne razvojne strategije je konkurentna poljoprivredna proizvodnja koja ujedno treba poslužiti za unapređenje kvalitete i za razvoj lokalnih proizvoda, zatim za osuvremenjivanje proizvodnje i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, te za poslovno povezivanje i razvojna partnerstva. Spomenuti ciljevi i prioriteti obuhvaćaju različite potpore, a to su potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda, odnosno povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima, zatim potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva koja obuhvaća restrukturiranje, modernizaciju i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, te potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava. Poslovno povezivanje i razvojna partnerstva obuhvaćaju potporu za osnivanje i rad operativnih skupina EIP za poljoprivrednu produktivnost i održivost, odnosno potporu za osnivanje operativnih skupina, te potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta. U ovom cilju naglasak je na jačanju konkurentnosti malih poljoprivrednih gospodarstava i to većinom kroz razvoj lokalnih proizvoda i modernizaciju proizvodnih procesa kojima se u konačnici postiže viša razina proizvodnosti i bolja tržišna pozicija. Isto tako, jasno se uviđa sve veći značaj poslovnog udruživanja, okrupnjivanja proizvodnje, prerade i plasmana

poljoprivrednih proizvoda. Za prvu mjeru prioriteta unapređenje kvalitete i razvoj lokalnih proizvoda, odnosno povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima određeno je da će se financirati četiri projekta. Ova mjera je važna zbog postizanja više razine konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda. Za cijeli niz lokalnih proizvoda, a posebice voće i med, moguće je postići bolju tržišnu poziciju uz adekvatna ulaganja u preradu, pakiranje, oblikovanje i marketing. Očekivani rezultati ove mjere su povećana dodana vrijednost najmanje četiri lokalna proizvoda. Uz drugi prioritet, osuvremenjivanje proizvodnje i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, te potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva, vezano je čak 16 projekata. Kroz ovu mjeru nastojat će se postići viša razina konkurentnosti i to prvenstveno ulaganjima u modernizaciju proizvodnje (rekonstrukcija postrojenja za preradu, modernizacija mehanizacije), ali i podizanjem novih dugogodišnjih nasada (lješnjaci, vinova loza, borovnica, aronija i dr.) te ulaganjima u skladišne prostore, plasteničku proizvodnju cvijeća i povrća. Mjera namijenjena prvenstveno malim poljoprivrednim gospodarstvima, koja će uz relativno mala ulaganja postići veću razinu održivosti i konkurentnosti na sve zahtjevnijem tržištu za mikro proizvođače. Ovdje se posebno potiču proizvođači u malim sredinama, koji kroz program potpore ulažu u opremanje i modernizaciju postojeće proizvodnje, podizanje novih ili rekonstrukciju postojećih nasada te ulaganja u marketing i tržišno pozicioniranje. Očekuje se da minimalno 12 malih poljoprivrednih gospodarstava unaprijedilo svoje poslovanje. Glede poslovnog povezivanja i potpore za osnivanje i rad operativnih skupina EIP za poljoprivrednu produktivnost i održivost očekuje se 5 projekata. Kroz ovu mjeru nastoji se poticati poslovno udruživanje i suradnja poslovnih subjekata. Zajedničkim projektima postiže se viša razina produktivnosti i održivosti poslovanja, a samim time i konkurentnosti malih proizvođača. Kroz operativne skupine izuzetno se utječe na smanjenje negativnog utjecaja na okoliš (smanjenje pesticida u voćarstvu, eko-proizvodnja) te uvođenje novina u proizvodne procese (koncept suvremenog eko-voćarenja, inovativni model uzgoja crne slavonske svinje). Uz broj projekata 5, očekuju se stvorena najmanje 3 poslovna modela. Zadnja pripadna mjera, potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta, obuhvaća 3 projekta. Kratki lanci opskrbe i razvoj lokalnih tržišta jedan su od modela postizanja održivosti malih lokalnih proizvođača, posebice ekoloških i autohtonih proizvoda. Na području LAG-a postoje tri inicijative stvaranja kratkih lanaca opskrbe koji nastoje postići što višu razinu produktivnosti, socijalnog kapitala i konkurentnosti lokalnih proizvođača. Njihovim jačanjem

stvaraju se primjeri dobre prakse i testiraju modeli udruživanja kao poticaj za nova razvojna partnerstva (tablica 2) (LRS 2014.-2020., 2019.).

Tablica 2. Mjera restrukturiranja, modernizacije i povećanja konkurentnosti

Prioritet	1.1. Osvremenjivanje proizvodnje i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava
Mjera	4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava
Opravdanost mjere	Kroz ovu mjeru nastoji se postići viša razina konkurentnosti prvenstveno ulaganjima u modernizaciju proizvodnje, ali i podizanjem novih dugogodišnjih nasada te ulaganjima u skladišne prostore, plasteničku proizvodnju cvijeća i povrća
Doprinos fokus području	FP 2A – Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diverzifikacije
Doprinos prioritetima PRR	P 2 – Jačanje isplativosti poljoprivrednog gospodarstva i konkurentnosti svih tipova poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija
Korisnici	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika Proizvođačke grupe/organizacije
Iznosi potpore	Min: 5.000 Eura Max: 40.000 Eura
Intenzitet potpore	50% vrijednosti prihvatljivih troškova
Alokacija iz proračuna LAG-a	38,04%
Broj projekata	23
Očekivani rezultati	20 PG unaprijedilo poslovanje i postiglo višu razinu produktivnosti (5-10%)

Izvor: (LRS 2014.-2020., 2019.)

Drugi cilj je diversifikacija usluga i poboljšana kvaliteta života koja obuhvaća poticanje poduzetništva u nepoljoprivrednim djelatnostima, koji podrazumijevaju ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima. Diversifikacija usluga i poboljšana kvaliteta također podrazumijeva razvoj temeljnih usluga u ruralnom prostoru, točnije ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo,

uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu. Još jedan od ciljeva je povećana održivost ekosustava koja uključuje razvoj šumskih područja u funkciji održivog turizma, osuvremenjivanje tehnologije proizvodnje i jačanje konkurentnosti šumskih proizvoda, te očuvanje okoliša i korištenje obnovljivih izvora energije. Kroz drugi cilj nastoji se postići što veća kvaliteta života u ruralnom prostoru. Stvaranjem novih usluga nastoji se postići diversifikaciju usluga te stvoriti prostor za stvaranje novih radnih mjesta kojima će se što veći broj mladih ljudi zadržati ili potaknuti na povratak u ruralni prostor. Kvaliteta života ujedno znači i dostupnost usluga te poboljšanu društvenu infrastrukturu koja će mladim obiteljima, ali i ostalim građanima ruralnog prostora osigurati ugodno življenje. Kroz poticanje poduzetništva u nepoljoprivrednim djelatnostima i mjeru ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima planira se provesti 6 projekata. Ovom mjerom postići će se veća diversifikacija usluga u ruralnom prostoru, te bolja kvaliteta života zahvaljujući novim uslugama, te poboljšanju postojećih usluga. Isto tako, potiče se sektor ruralnog turizma i to kroz obnovu i opremanje tradicijskih kuća i zanata kao i stvaranje novih smještajnih kapaciteta za seoski turizam. Očekuje se, stavljeno u funkciju, najmanje 6 novih (uslužnih/turističkih) sadržaja u ruralnom prostoru LAG-a. Što se tiče razvoja temeljnih usluga u ruralnom prostoru te mjere ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu, očekivani broj projekata je 15. Ovo je mjera za koju je stigao najveći broj projektnih prijedloga, jer uključuje i najveći broj prihvatljivih prijavitelja te stvara okvir za poboljšanje temeljnih usluga u ruralnom prostoru i razvoj zajednice. Najveći broj projekata odnosi se na ulaganja u rekonstrukciju i opremanje društvene infrastrukture, sportskih terena te uređenje zajedničkih prostora u malim seoskim sredinama. Druga polovica projekata cilja na jačanje rekreacijskih i turističkih kapaciteta koji se uz manja ulaganja mogu staviti u funkciju razvoja ruralnog turizma. Očekivani rezultat je da je stanovništvo najmanje 10 malih ruralnih sredina dobilo na korištenje novu društvenu infrastrukturu (LRS 2014.-2020., 2019.).

Tablica 3. Mjera ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga

Prioritet	2.1. Razvoj temeljnih usluga u ruralnom prostoru
Mjera	7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu
Opravdanost mjere	Mjera koja uključuje najveći broj prihvatljivih prijavitelja te stvara okvir za poboljšanje temeljnih usluga u ruralnom prostoru i razvoj zajednice. Najveći broj projekata odnosi se na ulaganja u rekonstrukciju i opremanje društvene infrastrukture, sportskih terena te uređenje zajedničkih prostora u malim seoskim sredinama. Drugi dio projekata cilja na jačanje rekreacijskih i turističkih kapaciteta koji se uz manja ulaganja mogu staviti u funkciju razvoja ruralnog turizma.
Doprinos fokus području	FP 6B – poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima
Doprinos prioritetima PRR	P 6 – Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima
Korisnici	Jedinice lokalne samouprave, javne ustanove neprofitnog karaktera, lokalne akcijske grupe, udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo
Iznosi potpore	Min: 15.000 Eura Max: 40.000 Eura
Intenzitet potpore	Do 100% vrijednosti ukupno prihvatljivih troškova. Intenzitet potpore ovisi o indeksu razvijenosti pojedine općine unutar LAG područja, a kreće se od 80-100% sukladno Pravilniku o provedbi Mjere 7. PRR RH 2014.-2020.
Alokacija iz proračuna LAG-a	40,83%
Broj projekata	28
Očekivani rezultati	Stanovništvo najmanje 10 malih ruralnih sredina dobilo na korištenje novu društvenu infrastrukturu

Izvor: (LRS 2014.-2020., 2019.)

Treći cilj obuhvaća potpore ulaganju u poboljšanje otpornosti i ekološke vrijednosti šumskih ekosustava, odnosno uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture, zatim potpora za ulaganje u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i

marketing šumskih proizvoda, primjerice modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima, te potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva tj. korištenje obnovljivih izvora energije. Treći cilj važan je za postizanje održivosti, ne samo ekosustava, nego i cjelokupnog gospodarstva te životnog prostora stanovnika LAG područja. Za ovaj cilj alocirano je ukupno 10% sredstava te unutar upravnih tijela LAG-a postoji svijest i jasno razumijevanje da je za postizanje cilja potrebno uložiti više resursa, no alokacija je u ovom trenutku realna, jer je odraz broja prijavljenih projekata. Unatoč tome, ovaj cilj smatra se jednako bitnim kao i prethodna dva, jer predstavlja vrijednosni cilj i postavlja smjer za buduća razdoblja. Kako strategija LAG-a predstavlja temeljni razvojni dokument cjelokupnog područja, gradi osnove i za financiranje iz drugih izvora te otvara prostor za puno veće projekte iz područja održivog razvoja. Potpora ulaganju u poboljšanje otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava, točnije uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture, obuhvaća 5 projekata. Ovom mjerom nastoji se dodatno oplemeniti prirodna baština i staviti u funkciju održivog turizma (LRS 2014.-2020., 2019.).

Očekuje se uspostavljanje najmanje 5 novih sadržaja u turističkoj ponudi održivog turizma. Također, glede druge potpore, tj. potpore za ulaganje u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda, odnosno modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima, obuhvaćeno je 5 projekata. Uočena je potreba ulaganja u modernizaciju šumarske tehnologije, odnosno osuvremenjivanje proizvodnih procesa. Stoga ova mjera znatno doprinosi konkurentnosti malog broja proizvođača šumskih proizvoda (drvo za ogrjev, drveni ugljen i dr.). Očekuju se modernizirani procesi proizvodnje šumskih proizvoda te stvorena najmanje 3 nova proizvoda. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva, te korištenje obnovljivih izvora energije, obuhvaća 1 projekt. Točnije, očekuje se pokrenut pilot projekt iskorištavanja poljoprivredne biomase. Ovo je ujedno i horizontalna mjera kojom se nastoji potaknuti i motivirati lokalne proizvođače za veće korištenje obnovljivih izvora energije. Pilot projektom stvara se pokazno imanje i utječe na buduće projekte i jačanje svijesti ostalih proizvođača za očuvanjem okoliša i korištenjem obnovljivih izvora energije (LRS, 2014.-2020., 2019.).

4.3. Projekti

Provedba lokalne razvojne strategije najvećim dijelom se odnosi na provedbu projekata koji se financiraju sredstvima iz PRR RH koji su od strane Agencije za plaćanje odobreni LAG-u Karašica. Odabir projekata vrši se temeljem Pravilnika o dodjeli sredstava, kojim se definiraju principi, kriteriji, postupci, te način odabira i rada Povjerenstva za odabir projekata, kao i ostali uvjeti postupka odabira projekata. Svi postupci i principi rada moraju biti prilagođeni LEADER metodologiji, općim ciljevima LAG-a Karašica te odabranim mjerama, podmjerama i tipovima operacija PRR RH. Pritom se u cijelosti poštuju Pravilnici o provedbi pojedine mjere, odnosno podmjere iz PRR RH za razdoblje 2014-2020. Objava javnog poziva za projekt treba biti javna i dostupna svim potencijalnim prijaviteljima s područja LAG-a te se objavljuje putem web stranice LAG-a. Obavijest o tome komunicira se putem lokalnih medija, javnih događanja i glasila jedinica lokalne samouprave, članica LAG-a. Administrativna provjera i provjera prihvatljivosti vrši se u uredu LAG-a, sukladno pravilima i uvjetima natječaja te se rezultati daju na uvid svim članovima Povjerenstva za odabir. Na sastanku Povjerenstva utvrđuje se broj prispjelih prijava, broj pravovaljanih i cjelovitih, koje zatim idu u postupak daljnje procjene. Isto tako, evidentiraju se i nepotpune prijave (LRS 2014.-2020., 2019.).

Također, povjerenstvo može donijeti odluku i pozvati prijavitelje kod kojih je utvrđen nedostatak ili nepotpunost dokumentacije da u roku od 8 dana dopune potrebnu dokumentaciju. Povjerenstvo potom kompletira i evidentira sve prihvatljive prijave, utvrđuje kroz zapisnik da su prošle administrativnu i provjeru prihvatljivosti te ih stavlja u postupak procjene kvalitete. Za sve prijave koje nisu prošle administrativnu i provjeru prihvatljivosti šalje se obavijest prijaviteljima, uz detaljno obrazloženje razloga zbog kojih prijava nije prihvatljiva. Obavezna dokumentacija sukladno Pravilniku za provedbu pojedine mjere, odnosno tip operacije iz PRR RH (lag-karasica.com).

Vodeći se analizom stanja i prepoznatim razvojnim potrebama te potencijalima područja, LAG Karašica je definirao nekoliko ciljeva i tematskih područja suradnje s drugim lagovima i ostalim partnerima s kojima će zajednički prijavljivati projekte. LAG Karašica svoju suradnju planira ostvarivati sa LAG-ovima u okruženju, točnije na području Slavonije, Baranje i Srijema. Glede suradnje na transnacionalnoj razini, razvija se dobra suradnja s LAG-ovima i sličnim organizacijama iz Mađarske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije. Područja suradnje definirana su temama: razvoj ruralnog turizma s posebnim naglaskom na cikloturizam i vinski turizam, ekološka poljoprivreda, kreiranje novih proizvoda u poljoprivredi i turizmu kroz poticanje diversifikacije ove dvije djelatnosti te očuvanje i promocija kulturne, prirodne i

tradicijske baštine. Doprinos strateškim ciljevima LAG-a Karašica, doprinos horizontalnim ciljevima EU i LAG-a i doprinos prethodno definiranim područjima suradnje, obuhvaćeni su načelima obrade i odabira projekta suradnje. Načela odabira projekata suradnje se primjenjuju prema zajedničkim karakteristikama područja i dionika koji surađuju, nadalje prema dugoročnom definiranju potencijalnih područja suradnje, kapacitetima partnera za provedbu projekata, uključenosti većeg broja dionika u projektima, povećanju zajedničke prepoznatljivosti i podizanju svijesti o važnostima zajedničke suradnje, mogućnostima prenošenja znanja partnera projekta ostalim dionicima razvoja na području te inovativnosti i diversifikaciji. Navedena i definirana područja suradnje ni tematski ni prostorno ne isključuju mogućnost suradnje i sa ostalim partnerima iz drugih područja, te na drugim temama ovisno o iskazanoj potrebi i mogućnostima koji će bit definirani tijekom provedbe strategije. Ciljevi, mjere i prioriteti lokalne razvojne strategije za područje LAG-a Karašica temeljeni su na financijskim mogućnostima Programa ruralnog razvoja 2014-2020. Poštujući pristup CLLD ili Lokalno vođen razvoj lokalne zajednice, te uvažavajući razvojne mogućnosti subjekata na području LAG-a Karašica, kao i uvidom u projekte kojima se želi doprinijeti razvoju definirane izabrane Mjere iz programa ruralnog razvoja koje će LAG Karašica koristiti kako bi proveo svoju LRS su Mjera 4 koja predstavlja ulaganja u fizičku imovinu, Mjera 6 koja predstavlja razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja, Mjera 7 koja predstavlja temeljne usluge i obnovu sela u ruralnim područjima, Mjera 8 koja predstavlja ulaganje u razvoj šumskih područja i poboljšane isplativosti šuma, te Mjera 16 koja predstavlja suradnju. Navedene Mjere doprinose povećanju konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, kao i unapređenju životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima, kako je i odobreno u Programu ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014-2020. CLLD pristup u planiranju lokalnog razvoja je na način da se definiranje lokalnih potreba odredi na principu „odozdo prema gore“. To je jedno od važnijih usmjerenja politike regionalnog razvoja. U konsenzusu sa Zajedničkim strateškim okvirom, koji ujedno podrazumijeva kohezijsku politiku, ribarsku politiku i politiku ruralnog razvoja, osigurava se strateški pristup planiranju lokalnog razvoja (Majnić, 2018.).

4.3.1. Projekt „Bottom up“

Nositelj projekta „Bottom up“ je VIDRA – Agencija za regionalni razvoj Virovitičko-podravske županije, a LAG Karašica bio je partner projekta uz LAG Papuk iz Orahovice, LAG Marinianis iz Slatine te Regionalnu razvojnu agenciju Slavonije i Baranje d.o.o. Projekt je zanimljiv prvenstveno po tome što se na samom početku provedbe projekta zaposlilo pet visoko

obrazovanih osoba. Točnije, svaka partnerska institucija projekta zaposlila je po jednu osobu te su osobe imale priliku ostati godinu dana i steći praktično iskustvo i nova znanja. LAG-ovi partneri na projektu opremljeni su određenom tehničkom opremom koja je potrebna za rad, te je ukupno 28 mladih visokoobrazovanih osoba završilo edukaciju za pisanje i provedbu projekata u trajanju od 162 sata. Čak 45 člana LAG-a educirano je o načinu izrade, pripreme i prijave projekata te su 34 osobe s ruralnih područja Osječko-baranjske županije informirane o mogućnostima koje se za njih nude iz fondova Europske unije (LRS 2014.-2020., 2019.).

4.3.2. Projekt „HERA NET – mreža visokoobrazovanih ruralnih animatora“

Projekt „HERA NET – mreža visokoobrazovanih ruralnih animatora“ financiran je iz programa IPA IV – Unapređenje održivog zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih visokoobrazovanih osoba, a nositelj toga programa bio je tadašnji Poljoprivredni fakultet u Osijeku, sadašnji Fakultet Agrobiotehničkih znanosti Osijek. Vrijednost projekta bila je 172.023,26 Eura, a cilj projekta bio je poboljšati mogućnost održivog zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih visokoobrazovanih osoba u ruralnom području. Poboljšanje zapošljivosti visokoobrazovanih osoba iz ruralnih područja planira se kroz poboljšanje mekih vještina, radnih kompetencija i uspostavi mreže visokoobrazovanih ruralnih animatora HERAnet (LRS 2014.-2020., 2019.).

4.3.3. Projekt „Volunteer New Deal“

Projekt „Volunteer New Deal“ financiran je sredstvima Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala te Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge. Projekt je trajao dvije godine, a ukupna vrijednost projekta bila je 120.371,38 eura. Udruga djece i mladih s poteškoćama u razvoju ZVONO iz Belišća bila je nositelj projekta, a LAG Karašica je sudjelovao u provedbi projekta kao suradnik. Jedan od glavnih ciljeva koji su se željeli postići ovim projektom je da se na inovativan način pruži podrška ranjivim skupinama u njihovom procesu integracije u društvo, također i kako bi povećali svoju konkurentnost na tržištu rada, a sve to kroz volontiranje za opću dobrobit. Bitan naglasak se stavlja na međusobnu komunikaciju i osluškivanje problema koje ima lokalna sredina, tj. ruralna područja, a tijekom prve godine provedbe projekta potpisana je Platforma o suradnji za promicanje volonterizma sa partnerima i suradnicima (LRS 2014.-2020., 2019.).

4.4. Doprinos LAG-a Karašica lokalnom zapošljavanju

Lokalna akcijska grupa Karašica prilikom osnutka imala je zaposlena prvotna 2 zaposlenika, tajnika lokalne akcijske grupe i projekt asistenta, koji su bili zaposleni na neodređeno radno vrijeme. Svi članovi Upravnog i Nadzornog odbora LAG-a Karašica, uz djelatnike Ureda lokalne akcijske grupe, djeluju kao volonteri. Vrijedno je za napomenuti kako su voditelj LAG-a Karašica, potpredsjednica i četvero volontera završili stručno usavršavanje na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek, te su stekli kvalifikaciju „Stručnjak za ruralni razvoj“ i/ili „Voditelj projekata u lokalnom razvoju“. Svi zaposlenici i volonteri vješto barataju MS Office paketom i razumiju rad u knjigovodstvenim programima te se služe engleskim jezikom, kako u govoru tako i u pismu (LRS 2014.-2020., 2019.).

Tijekom godina, Lag Karašica je vodio vlastite projekte u kojima je zapošljavao nove djelatnike i tako doprinio lokalnom zapošljavanju. Prema podacima računovodstvene službe LAG-a Karašice, odnosno istraživanju autora o zaposlenosti u lagu, prikupljeni su podaci o broju zaposlenika LAG-a Karašice u razdoblju 2019.-2021. i prikazani tablicom 4.

Tablica 4. Broj zaposlenih u LAG-u Karašica kroz godine

Godina	Siječanj-Ožujak	Travanj-Lipanj	Srpanj-Rujan	Listopad-Prosinac
2019.	64	63	62	65
2020.	67	67	88	36
2021.	53	110	90	86

Izvor: istraživanje autora

Iz tablice su vidljivi kvartalni podaci o prosječnom broju zaposlenih laga kroz godine, stoga vidimo kako je 2019. godina bila relativno stabilna s otprilike jednakim brojem zaposlenih u svim kvartalima. Iduće godine javlja se skok u zaposlenosti, u periodu od srpnja do rujna, a zatim nagli pad do kraja godine. Najveći skok javlja se u periodu od travnja do lipnja 2021. godine, i to sa rekordnih 110 zaposlenih u LAG-u Karašica. Dok se do kraja godine javlja lagani pad, ali s i dalje visokih 86 zaposlenih u LAG-u Karašica.

Upravni odbor lokalne akcijske grupe Karašica, preuzeo je ulogu Odbora za praćenje i reviziju provedbe Lokalne razvojne strategije. Unutarnji nadzor udruge vrši, kao tijelo udruge laga, Nadzorni odbor, te on savjetuje i upućuje LAG. Nadgledanje i kontrolu nad radom LAG-a

Karašica vrše i nadležna tijela državne uprave od kojih u prethodnom i trenutnom radu i djelovanju LAG-a nije bilo prigovora, a ni službenih negativnih i nepovoljnih mišljenja ili izvješća. Predstavničko i najviše tijelo upravljanja lokalnom akcijskom grupom je Skupština, sukladno Statutu i Zakonu o udrugama, a nju čine svi članovi LAG-a. Skupština definira i utvrđuje glavne ciljeve i djelatnosti kao i njihove izmjene, te usvaja evaluacijska izvješća o provedbi Lokalne razvojne strategije. Također, Skupština će usvajati godišnje Akcijske planove i financijska izvješća za prijašnju godinu kao i financijski plan za iduću godinu. Lokalna akcijska grupa Karašica trenutno broji čak 84. člana (lag-karasica.com).

4.5. Doprinos LAG-a Karašica povlačenju sredstava iz EU fondova

Strategija LAG-a Karašica velikim je dijelom određena okvirima PRR RH, te je prilagođena resursima i potencijalima gospodarskih subjekata, kapacitetima JLS i razvojnim planovima, te je oplemenjena doprinosom velikog broja OCD i građana. Prilikom određivanja prioritetnih razvojnih područja i mjera prvenstveno se vodilo računa o usklađenosti sa mjerama iz PRR RH koje najbolje odgovaraju potrebama i potencijalima LAG područja. Temeljem rezultata natječaja za prikupljanje projektnih ideja došlo se do ukupno 112 projektnih ideja, koje su poslužile kao osnova za odabir 3 mjere i tipa operacija (LRS 2014.-2020., 2019.)

Kroz mjeru 1.1. Osvremenjivanje proizvodnje i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava nastoji se postići viša razina konkurentnosti kroz ulaganje u modernizaciju proizvodnje, podizanjem novih dugogodišnjih nasada, te ulaganjima u skladišne prostore, plasteničku proizvodnju cvijeća i povrća. Kroz mjeru 2.1. Razvoj temeljnih usluga u ruralnom prostoru omogućuje se rekonstrukcija i opremanje društvene infrastrukture, sportskih terena te uređenje zajedničkih prostora u malim seoskim sredinama. Također, jačanje rekreacijskih i turističkih kapaciteta. Iz odobrene potpore u sklopu podmjere 19.1. LAG Karašica svojim financijskim planom u 2016. Godini planira kroz aktivnosti iskoristiti iznos potpore prema dozvoljenim aktivnostima za izradu Lokalne razvojne strategije i tekuće troškove LAG-a, a ukupan iznos potpore iznosi 531.209,00 kuna. Ukupni prihodi i rashodi za 2016. Godinu, koje je predvidio financijski plan LAG-a Karašica, su 703.500,00 kuna, što je u odnosu na prijašnje godine povećanje otprilike za 30%. Tendencija rasta prihoda omogućit će kako kontinuirani razvoj i likvidnost, tako i rješavanje konkretnih problema koji mogu nastati. U financijskom smislu se planira znatno povećanje proračuna LAG-a Karašica u razdoblju provedbe ove LRS i to putem provedbe projekata iz fondova EU koje LAG planira prijaviti, s naglaskom na

programe prekogranične suradnje sa Mađarskom i Srbijom te Europski socijalni fond (LRS 2014.-2020., 2019.).

Lokalna akcijska grupa Karašica objavila je 03. svibnja 2018. godine prvi LAG-natječaj za Mjeru 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, čime je s provedbom započela Lokalna razvojna strategija LAG-a Karašica odobravanjem potpore malim poljoprivrednim proizvođačima s područja LAG Karašice, a koje obuhvaća općine: Bizovac, Donja Motičina, Đurđenovac, Feričanci, Gorjani, Koška, Magadenovac, Marijanci, Petrijevc, Podgorač, Podravska Moslavina, Punitovci i Viljevo, te gradove: Belišće, Donji Miholjac, Našice i Valpovo. Ukupan iznos raspoloživih sredstava u natječaju iznosi 1.224.217,50 kuna, a visina potpore po pojedinom nositelju projekta iznosi 15.000,00 eura, odnosno 111.292,50 kuna. Mjera za koju je raspisan LAG-natječaj sukladna je tipu operacije 6.3.1. "Potpora razvoju malim poljoprivrednim gospodarstvima" iz Programa ruralnog razvoja na nacionalnoj razini. Na Natječaj se mogu prijaviti mala poljoprivredna gospodarstva, OPG-ovi, obrti, trgovačka društva i zadruge koja su upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i kojima je poljoprivreda glavna djelatnost, a imaju gospodarstvo ekonomske veličine iskazane u ukupnom standardnom rezultatu od 2.000 do 7.999 eura (LRS 2014.-2020., 2019.).

Lokalna akcijska grupa Karašica objavila je Natječaj za provedbu Mjere/tipa operacije 7.4. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili širenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“ sukladno Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a Karašica za razdoblje 2014.-2020. Ukupan iznos raspoloživih sredstava po ovom LAG natječaju iznosi 3.950.000,00 kuna gdje najniža vrijednost projekta i javne potpore iznosi 15.000,00 EURA u kunsjoj protuvrijednosti, a najviša vrijednost javne potpore iznosi 40.000,00 EURA u kunsjoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore iznosi do 90 % od ukupnih prihvatljivih troškova projekta koji se provodi na području jedinice lokalne samouprave koja se razvrstava u V. i VI. Skupinu, a to je područje grada Našice, te do 100 % od ukupnih prihvatljivih troškova projekta koji se provodi na području jedinice lokalne samouprave koja se razvrstava u I., II., III. i IV. Skupinu, a to su područja: općina: Bizovac, Donja Motičina, Đurđenovac, Feričanci, Gorjani, Koška, Magadenovac, Marijanci, Petrijevc, Podgorač, Punitovci, Podravska Moslavina i Viljevo i gradova: Belišće, Donji Miholjac i Valpovo (LRS 2014.-2020., 2019.).

Kako bi bio prihvatljiv, nositelj projekta mora biti jedinica lokalne samouprave, trgovačko društvo u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave, javna ustanova neprofitnog karaktera u kojoj su osnivači jedinice lokalne samouprave osim javnih vatrogasnih postrojbi,

lokalnih i regionalnih razvojnih agencija, škola, udruga koja se bavi humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo i čije su djelatnosti u skladu s ciljnim skupinama i klasifikacijom djelatnosti udruga, povezana s prihvatljivim ulaganjem (isključujući lokalne akcijske grupe, zajednice udruga, zaklade, fundacije), vjerska zajednica koja ima organizacijski oblik na lokalnom nivou i koja se bavi humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo, te lokalna akcijska grupa koja je odabrana unutar Programa (LRS 2014.-2020., 2019.).

Lokalna akcijska grupa Karašica objavila je Natječaj za provedbu Mjere/tipa operacije 4.1.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“ sukladno Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a Karašica za razdoblje 2014.-2020. Ukupan iznos raspoloživih sredstava po ovom LAG natječaju iznosi 3.477.229,06 kuna gdje najniža vrijednost javne potpore iznosi 5.000,00 EURA u kunsjoj protuvrijednosti, a najviša vrijednost javne potpore iznosi 40.000,00 EURA u kunsjoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore za mjeru/tip operacije 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava iznosi do 50% od ukupnih prihvatljivih troškova projekta. Za mlade poljoprivrednike, koji su definirani kao nositelji projekta ovog tipa operacije, intenzitet potpore uvećava se za 20% uz uvjete propisane Natječajem. Kako bi bio prihvatljiv, nositelj projekta mora biti fizička i pravna osoba upisana u Upisnik poljoprivrednika ili proizvođačke organizacije priznate sukladno posebnim propisima kojima se uređuje rad proizvođačkih organizacija (LRS 2014.-2020., 2019.).

Lokalna akcijska grupa Karašica objavljuje dana 23. studenoga 2021. godine četvrti LAG-natječaj za Mjeru/tip operacije 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava. Ukupan iznos raspoloživih sredstava u natječaju iznosi 1.699.177,50 HRK, a visina potpore po pojedinom nositelju projekta iznosi 15.000,00 EURA, odnosno 113.278,50 kuna. Mjera/tip operacije za koju je raspisan LAG-natječaj sukladna je tipu operacije 6.3.1. “Potpora razvoju malim poljoprivrednim gospodarstvima” iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. na nacionalnoj razini. Na Natječaj se mogu prijaviti mala poljoprivredna gospodarstva: OPG-ovi, SOPG-ovi, obrti, trgovačka društva i zadruge koja su upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i kojima je poljoprivreda glavna djelatnost, a imaju gospodarstvo ekonomske veličine iskazane u ukupnom standardnom rezultatu od 2.000 do 7.999 eura (LRS, 2014.-2020., 2019.).

4.6. Provedba projekata financiranih iz ostalih programa

4.6.1. Projekt „E-ART“ – Umjetnost i kultura online

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske 17. svibnja 2021. godine donijelo je Odluku o sufinanciranju projekata iz projektnog poziva “Umjetnost i kultura online” među kojima je i projekt Lokalne akcijske grupe (LAG) Karašica pod nazivom “E-Art” (UP.02.1.1.14.0071). Ukupna vrijednost projekta je 485.520,00 kuna uz odnos sufinanciranja iz Europskog socijalnog fonda (ESF) u iznosu od 412.692,00 kune te 72.828,00 kuna iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Ugovor o sufinanciranju potpisan je 4. lipnja 2021., a sam projekt trajao je 12 mjeseci (E-art, lag-karasica.com).

Partner na ovom projektu je LAG Cetinska Krajina iz Sinja s kojim LAG Karašica ima odličnu suradnju na različitim područjima, a ovim projektom se suradnja širi i na područje kulture i umjetnosti. Kroz projekt su se područja ova dva LAG-a prezentirati putem online radionica i predavanja, s posebnim naglaskom na zaštićenu kulturnu baštinu, muzeje, dvorce i običaje. Uslijed svjetske epidemije bolesti Covid19 putovanja su za mnoge postala još većim luksuzom nego prije. Projekt „E-Art“, omogućava svima da iz udobnosti svoga doma, računalom ili pametnim telefonom, otputuju na do sad rjeđe posjećene destinacije u Osječko-baranjskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji. Virtualno, gosti su mogli upoznati dvorce i muzeje u Valpovu, Našicama, Belišću, Donjem Miholjcu i Sinju, imati priliku „prošetati“ etno kućama na seoskim domaćinstvima, ali i doznati više o UNESCO-voj zaštićenoj hrvatskoj nematerijalnoj baštini, viteškoj igri „Sinjska alka“ i kraljicama „Ljeljama“ iz Gorjana kod Đakova (E-art, lag-karasica.com).

Uz „turističke obilaskе“, svi zainteresirani mogli su sudjelovati i u online radionicama organiziranim s ciljem očuvanja tradicije. Na njima se primjerice učilo slavonske i dalmatinske plesove, zatim kako od papira, drveta i slame izraditi adventski vijenac, drvene igračke i „Licitarska srca“, izraditi zlatovez, slikati neuobičajenim tehnikama koristeći omiljeni slavonski začim – mljevenu crvenu papriku, a zatim sve „zaliti“ Frankovkom, crnim vinom tipičnim upravo za područje Slavonije. Polaznici programa mogu biti iz dobnih skupina do navršениh 25 godina i od navršениh 54 godine. Svi zainteresirani, s područja cijele Hrvatske, mogli su sudjelovati nakon prijave putem poveznice koju će primiti e-mailom, prema uputama koje će biti objavljene na web i Facebook stranicama LAG Karašica i LAG Cetinska krajina (E-art, lag-karasica.com).

Online radionice mnogim su polaznicima zasigurno poslužile kao inspiracija za daljnje usavršavanje dok će virtualni obilasci znamenitosti, po završetku ograničenja putovanja uslijed epidemije Covid-a, biti inspiracija za zanimljiv vikend izlet u kraju pored pitomih panonskih rijeka Drave i Karašice te uzduž bistre i hitre Cetine. Polaznici projektnih aktivnosti mogli su biti iz dobnih skupina mladih do navršenih 25 godina i od navršenih 54 godine. Svi zainteresirani, s područja cijele Hrvatske, mogli su sudjelovati putem poveznice koju prime e-mailom nakon registracije, prema uputama koje će biti objavljene na web i Facebook stranicama LAG Karašica i LAG Cetinska krajina (E-art, lag-karasica.com).

4.6.2. Projekt „Učim, radim, pomažem Slavoniji II.“

Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Europskog socijalnog fonda u financijskom razdoblju 2014.-2020. formiran je projekt „Učim, radim, pomažem Slavoniji II.“ (UP.02.1.1.13.0373). Upravljačko tijelo projekta je Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, a posredničko tijelo je Hrvatski zavod za zapošljavanje. Vrijeme trajanje provedbe projekta je 14 mjeseci, a vrijednost projekta iznosi 5.000.000,00 HRK (Vrbanić, 2022.).

Partneri projekta su Centar za socijalnu skrb Valpovo, koji služi kao pomoć nositelju u identifikaciji krajnjih korisnika, te Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao drugi partner, koji služi kao pomoć nositelju projekta u identifikaciji i animaciji ciljne skupine, a ciljne skupine su nezaposlene žene. Od ukupne vrijednosti projekta od 5.000.000,00 HRK, 4.747.680,00 HRK ulaže se za zapošljavanje žena pripadnica ciljne skupine u svrhu pružanja usluge potpore i podrške starijim osobama i osobama u nepovoljnom položaju, 132.500,00 HRK za obrazovanje i osposobljavanje žena pripadnica ciljne skupine, te 119.820,00 HRK za promidžbu i vidljivost (Vrbanić, 2022.).

Ciljne vrijednosti projekta su ispunjene te je uključeno 56 žena za pomoć u kući, a ugovor o radu potpisan je 30. ožujka 2021. godine. Ugovor je potpisan u Podravskoj Moslavini, Petrijevcima, Punitovcima, te u Koški. Obrazovano je 25 pripadnica ciljne skupine, od toga je 13 žena, na Učilišnom centru Velebit s predavačicom Ivanom Čik, osposobljeno za uzgajivača povrća, a preostalih 12 žena osposobljeno je za računalnog operatera, također na Učilišnom centru Velebit, ali sa predavačem Daliborom Korpakom. U sklopu projekta krajnjim korisnicima podijeljeno je 4.032 paketa potrepština za osobnu njegu i proizvoda za čišćenje, a krajnjih korisnika je 375, te su to starije osobe i osobe u nepovoljnom položaju.

5. RASPRAVA

U Hrvatskoj se vodi slaba kampanja za implementaciju politika „odozdo“ za endogeni ruralni razvoj kojeg promiče program LEADER/CLLD. To je vodeći europski program za ruralni razvoj koji je diljem Europskog područja polučio vidljive razvojne rezultate, posebno u perifernim ruralnim područjima. Uzrok tome svakako treba pronaći u slabosti ljudskih resursa političkih struktura koje su odgovorne za provedbu ruralnog razvoja, a ona proistječe iz opće poznatog stanja društvene svijesti kojeg možemo proglasiti „urbanim svjetonazorom“ kako to definiraju Tolić i sur. (2012).

Taj „urbani svjetonazor“ prepoznaje se u intenzivnom odljevu mladih obrazovanih ljudi iz sela u gradove, kao i u općem ne raspoznavanju socijalno-ekoloških razvojnih prioriteta na kojima se zasniva održivi ruralni razvoj. Slični se trendovi događaju u svim ruralnim središtima EU zbog čega je LEADER program prihvaćen kao obavezan za sve zemlje članice EU, jer njegova primjena pozitivno utječe na ruralne razvojne procese. Njime se osnažuju lokalna partnerstva, potiče aktivizam u lokalnoj sredini, razvijaju se odnosi uzajamne suradnje, prihvaćaju se lideri u zajednici, a izuzetno mjesto dobivaju inovacije što je razlogom osnaživanja programa LEADER u programskom razdoblju 2014.-2020.

Pravni aspekt lokalne akcijske grupe je udruga koja je registrirana sukladno Zakonu o udugama. Za lokalne akcijske grupe postoji poseban zakon o osnivanju LAG-ova jer oni moraju zadovoljiti posebne kriterije. Lokalna akcijska grupa sadrži jasno propisan i naznačen zemljopisno kontinuiran teritorij koji mora biti prostorno kontinuirano područje pet i više jedinica lokalne samouprave koje međusobno graniče bilo kopnom, vodom ili morem. Lokalna akcijska grupa označava ruralni teritorij s više od 10.000, a manje 150.000 stanovnika s tim da jedno naselje može pripasti isključivo jednom LAG-u. Također, sjedište LAG-a mora se nalaziti unutar područja koje on obuhvaća. Upravljačku strukturu lokalne akcijske grupe čine predstavnici civilnog i gospodarskog sektora i to u postotku najmanje sa 50% zastupljenosti, najviše 49% može biti zastupljenosti javnog sektora, te žene s najmanje 30% zastupljenosti. Pripadnici tj. članovi lokalne akcijske grupe mogu biti pravne i fizičke osobe. Nadalje, pripadnici upravljačke strukture LAG-a moraju imati prebivalište unutar područja koje obuhvaća lokalna akcijska grupa i/ili biti registrirani i/ili imati registriranu podružnicu unutar teritorija LAG-a. Istodobno, lokalna akcijska grupa mora razviti i provesti lokalnu razvojnu strategiju koja istovremeno mora biti usklađena s Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske. Lokalna akcijska grupa planira, izrađuje i promiče lokalnu razvojnu strategiju te je zaslužna za njezinu provedbu kojom se aktivira i pokreće razvoj u lokalnoj zajednici.

Svrha postojanja lokalnih akcijskih grupa je, općenito, podizanje životnog standarda, proširenje pogleda u prosudbi i analizi lokalnih resursa, promicanje otvorenosti novim idejama, uspostavljanje veze i njegovanje dijaloga – vertikalno i horizontalno, davanje podrške inicijatorima i nositeljima projekata, nadziranje provedbe i davanje prognoza uspješnosti, odnosno upravljanje na prilagodljiv i funkcionalan način te raspolaganje financijskim sredstvima za razvoj područja lokalne akcijske grupe.

Sukladno provedenom istraživanju, vidljivo je da je LAG Karašica ispunio načela programa LEADER te uspješno ostvaruje zacrtane ciljeve kroz provedbu lokalne razvojne strategije koja se financira iz sredstava PRR RH 2014.-2020. LAG provodi i brojne vlastite projekte financirane iz drugih EU izvora. Prema evaluaciji uspješnosti provedbe programa LEADER u RH, vidljivo je da LAG Karašica pripada maloj grupi vrlo uspješnih LAG-ova po doprinosu u povlačenju EU sredstava iz fondova Europske unije i drugih izvora (Tolić i Krstinić Markotić, 2015).

6. ZAKLJUČAK

Područje LAG-a Karašica iznimno je velik i raznolik prostor, koji pored 13 općina i pripadajućih ruralnih naselja čine i 4 manja grada: Belišće, D. Miholjac, Našice i Valpovo, što na više načina ukazuje na raznolik razvojni potencijala ovog ruralnog područja. Pored bogatog industrijskog nasljeđa, područje obiluje prirodnim i kulturnim bogatstvima, ali razvoj se ipak najvećim dijelom bazira na poljoprivrednoj proizvodnji koja čini okosnicu razvoja ovog ruralnog prostora. Strategija LAG-a velikim je dijelom određena okvirima PRR RH 2014.-2020. Prilagođena je resursima i potencijalima gospodarskih subjekata, razvojnim planovima i kapacitetima JLS-a te oplemenjena doprinosom velikog broja udruga i građana. Sukladno tome, konkurentna poljoprivredna proizvodnja, diversifikacija usluga i poboljšana kvaliteta život kao i povećana održivost eko sustava osnovna su tri cilja koja su određena strategijom LAG-a. Kod određivanja prioriteta razvojnih područja i mjera vodilo se računa o usklađenosti s mjerama iz PRR RH koje najbolje odgovaraju potrebama i potencijalima LAG područja.

Lokalna razvojna strategija LAG-a Karašica za svoja vlastita tematska područja, svoje zadatke, ciljeve, te planirane operacije, nalazi utemeljenje u Županijskoj razvojnoj strategiji Osječko-baranjske županije. Akcijskim planom provedbe lokalne razvojne strategije definirana je alokacija sredstava po mjerama te je planirano financiranje 72 projekta poduzetnika, udruga i JLS-ova. Alokacija je utemeljena na indikativnom ukupnom iznosu za LAG Karašicu, te na prikupljenim projektima koji odgovaraju raznim mjerama. Tako je za prvi cilj - konkurentna poljoprivredna proizvodnja, kroz 5 mjera i 3 prioriteta lokalne razvojne strategije ukupno alocirano 55% sredstava dodijeljenih LAG-u Karašica. Za drugi cilj - diversifikacija usluga i poboljšana kvaliteta života, planirano je ukupno 35% sredstava kroz 2 prioriteta i 2 mjere. Slijedom navedenog, za treći cilj - povećanje održivosti ekosustava, planirano je utrošiti preostalih 10% sredstava kroz 3 prioriteta i 3 pripadajuće mjere. Za provedbu projekata važno je bilo unaprijed razviti odgovarajući sustav praćenja i procjene uspješnosti jer se radi o novom modelu upravljanja sredstvima i projektima koji uključuju višu razinu odgovornosti LAG-a.

Financiranjem i provedbom projekata planiranih lokalnom razvojnom strategijom 1) povećat će se konkurentnost poljoprivrednih proizvođača kroz razvoj i unaprjeđenje kvalitete lokalnih proizvoda, modernizaciju poljoprivredne proizvodnje i razvoj poslovnih partnerstava i mreža suradnje, 2) diversificirat će se i razviti nepoljoprivredne djelatnosti i usluge u ruralnim područjima, a time poboljšati kvaliteta života ruralnog stanovništva, 3) poboljšat će se otpornost i okolišna vrijednost šumskih ekosustava, uspostaviti će se različiti sadržaji za povećanje turističke atraktivnosti ruralnog područja i povećati korištenje obnovljivih izvora energije.

7. POPIS LITERATURE

1. Defilippis, J. (2005): *Hrvatska u ruralnom prostoru Europe*. Sociologija sela, 43, 170 (4): 823-836.
2. Rončević, A., Lež, T., Gregorić, M., (2020) *Implementation of the LEADER programme in the observed EU countries*. Conference: 50th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Čeljabinsk, Rusija, [researchgate.net](https://www.researchgate.net)
3. HMRR – Hrvatska mreža za ruralni razvoj (2022): Udruga koja povezuje, hmrr.hr
4. Ilak Peršurić, A.S., Juraković, L., Trošt, K. (2010) Leader programi i njihova funkcija u ruralnom razvoju, Institut za poljoprivredu i turizam, K. Hugues 8, Poreč
5. LAG Lika (2022) LEADER pristup, <https://lag-lika.hr/leader-pristup/>
6. LAG Karašica (2021): E-ART, <https://lag-karasica.com/e-art/>
7. Lež, T. (2019) Važnost i uloga stručnog usavršavanja u LEADER programu, zir.nsk.hr
8. LRS – Lokalna razvojna strategija LAG-a Karašica 2014.-2020. (2019), <https://www.lag-karasica.com/store/LAG-KARASICA-LOKALNA-RAZVOJNA-STRATEGIJA2014-2020-rujan-2021.pdf>
9. Lugar, T. (2016) LAG-ovi i politika ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj, repozitorij.unizg.hr
10. Lukić, A., Obad, O. (2016) *New actors in rural development-the LEADER Approach and Projectification in Rural Croatia*, sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja, 2016., hrcak.srce.hr
11. Međan, J. (2017) Komparativna analiza uspješnosti IPARD projekata u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2010.-2013., repozitorij.unizg.hr
12. Mikuš, O., Rukavina, J., Hadelan, L., Jež Rogelj M., Kovačićek, T. (2019) *Regionalne specifičnosti apsorpcije sredstava iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR)*, Agroecnomia Croatica 2019., hrcak.srce.hr
13. Ružić, P. (2009) Ruralni turizam, Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Pula
14. Shortall, S., Shucksmith, M. (1998) Integrated rural development: Issues arising from the Scottish experience, *European Planning Studies*, 6:1, 73-88, DOI: 10.1080/09654319808720446
15. Tolić, S., Markotić Krstinić, B. (2015): Implementation of leader measures of rural development in Croatia, *Journal of Hydraulic Engineering and Design (1857-8489)* 10 (2015); 41-48

16. Tolić, S., Maurović, L., Jokić, M. (2012) Leader program u Hrvatskoj, Vinkovci: Zebra Vinkovci
17. Tolić, S., Gluhak, I., Kaminski, R. (2009) *The LEADER approach in rural development*, Zbornik radova 44. Hrvatski i 4. Međunarodni simpozij agronoma, Opatija, Hrvatska, 16.-20. Veljače 2009., 2009.
18. Vinšćak, A. (2017) Uspješnost lokalnih akcijskih grupa u korištenju mjera ruralnog razvoja, repozitorij.vguk.hr

8. POPIS SLIKA

Slika 1. Geografski položaj Osječko-baranjske županije i LAG-a Karašica

Slika 2. Veličina, broj naselja i gustoća naseljenosti LAG-a Karašica

Slika 3. Postotak stanovništva LAG-a Karašica u odnosu na ukupan broj stanovnika Republike Hrvatske

Slika 4. Kretanje stanovništva na području LAG-a Karašica u razdoblju od 1991. do 2011.

Slika 5. Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Karašica

Slika 6. Usporedba strukture visokoškolskog obrazovanja

Slika 7. Postotna promjena BDP-a po glavi stanovnika

Slika 8. Obrti i poljoprivredna gospodarstva u LAG-u Karašica

Slika 9. Struktura poljoprivrednih gospodarstava i spolna struktura odgovornih osoba

Slika 10. Obrazovna i dobna struktura nositelja OPG-a

9. POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj obrazovnih ustanova LAG-a Karašica

Tablica 2. Mjera restrukturiranja, modernizacije i povećanja konkurentnosti

Tablica 3. Mjera ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga

Tablica 4. Broj zaposlenih u LAG-u Karašica kroz godine

10. SAŽETAK

Program LEADER je vodeći program razvoja ruralnih područja u Europskoj uniji. Specifičan je po načelima upravljanja ruralnim razvojem „odozdo“ pomoću lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) koje predstavljaju čvrsta partnerstva predstavnika javnog i civilnog sektora. Jedan od glavnih zadataka lokalnih akcijskih grupa je izrada lokalnih razvojnih strategija, praćenje njene provedbe kao i praćenje korištenja sredstava potpore. LEADER pristup daje nove prilike visoko obrazovanim mladim ljudima za zapošljavanje u ruralnim područjima u ulozi animatora i voditelja projekata u provedbi lokalnih razvojnih strategija. U ruralnom razvoju Valpovštine važnu ulogu ima LAG Karašica. Lokalna akcijska grupa „Karašica“ osnovana je 2009. godine kada je i započela aktivnosti upravljanja ruralnim razvojem na području Valpovštine. LAG je nastao kao rezultat projekta „Inicijativa za ruralni razvoj“ Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu iz Osijeka uz financijsku potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Nakon akreditacije 2013. godine od strane Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju Lag Karašica dobiva mandat za provedbu lokalne razvojne strategije, odnosno za dodjeljivanje financijskih potpora poduzetnicima, udrugama i organizacijama javnog sektora. Lag Karašica u svom sastavu ima 13 općina i 4 grada i jedan je od većih LAG-ova u Hrvatskoj, a isto tako među najuspješnijim je LAG-ovima po povlačenju sredstava EU fondova.

11. SUMMARY

The LEADER program is the leading program for the development of rural areas in the European Union. It is specific for the principles of managing rural development "from below" by means of local action groups (LAGs), which represent solid partnerships of representatives of the public and civil sectors. One of the main tasks of local action groups is the creation of local development strategies, monitoring its implementation, as well as monitoring the use of support funds. The LEADER approach gives highly educated young people new opportunities for employment in rural areas in the role of animators and project managers in the implementation of local development strategies. LAG Karašica plays an important role in the rural development of Valpovština. The local action group "Karašica" was founded in 2009, when it started the activities of rural development management in the area of Valpovština. LAG was created as a result of the "Initiative for Rural Development" project of the Croatian Institute for Local Self-Government in Osijek with the financial support of the National Foundation for the Development of Civil Society. After accreditation in 2013 by the Agency for Payments in Agriculture, Fisheries and Rural Development, Lag Karašica received a mandate to implement the local development strategy, i.e. to grant financial support to entrepreneurs, associations and public sector organizations. Lag Karašica has 13 municipalities and 4 cities in its composition and is one of the largest LAGs in Croatia, and it is also among the most successful LAGs in terms of withdrawal of EU funds.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Diplomski rad

Sveučilišni diplomski studij: **Agroekonomika**

Smjer: Agroekonomika

UPRAVLJANJE RURALNIM RAZVOJEM NA PODRUČJU VALPOVŠTINE

Ana Čolak, sveučilišni prvostupnik agronomije

Sažetak

Program LEADER je vodeći program razvoja ruralnih područja u Europskoj uniji. Specifičan je po načelima upravljanja ruralnim razvojem „odozdo“ pomoću lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) koje predstavljaju čvrsta partnerstva predstavnika javnog i civilnog sektora. Jedan od glavnih zadataka lokalnih akcijskih grupa je izrada lokalnih razvojnih strategija, praćenje njene provedbe kao i praćenje korištenja sredstava potpore. LEADER pristup daje nove prilike visoko obrazovanim mladim ljudima za zapošljavanje u ruralnim područjima u ulozi animatora i voditelja projekata u provedbi lokalnih razvojnih strategija. U ruralnom razvoju Valpovštine važnu ulogu ima LAG Karašica. Lokalna akcijska grupa „Karašica“ osnovana je 2009. godine kada je i započela aktivnosti upravljanja ruralnim razvojem na području Valpovštine. LAG je nastao kao rezultat projekta „Inicijativa za ruralni razvoj“ Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu iz Osijeka uz financijsku potporu Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Nakon akreditacije 2013. godine od strane Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju Lag Karašica dobiva mandat za provedbu lokalne razvojne strategije, odnosno za dodjeljivanje financijskih potpora poduzetnicima, udrugama i organizacijama javnog sektora. Lag Karašica u svom sastavu ima 13 općina i 4 grada i jedan je od većih LAG-ova u Hrvatskoj, a isto tako među najuspješnijim je LAG-ovima po povlačenju sredstava EU fondova.

Rad je izrađen za: Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Snježana Tolić

Broj stranica: 53

Broj slika: 10

Broj tablica: 4

Broj literaturnih navoda: 18

Jezik izvornika: hrvatski jezik

Ključne riječi: LAG, LEADER, mjera, projekt, ruralni razvoj, zapošljavanje

Datum obrane: 05.07.2022.

Stručno povjerenstvo za obranu:

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, predsjednik
2. Izv.prof.dr.sc. Snježana Tolić, mentor
3. Dr.sc. Olgica Klepač, član
4. Prof.dr.sc. Ružica Lončarić, zamjenski član

Rad je pohranjen u: Knjižnica fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Graduate thesis

University Graduate Studies, Agroeconomy

Course: Agroeconomy

RURAL DEVELOPMENT MANAGEMENT IN THE AREA OF VALPOVŠTINA

Ana Čolak, BSc

Abstract:

The LEADER program is the leading program for the development of rural areas in the European Union. It is specific for the principles of managing rural development "bottom up" by means of local action groups (LAGs), which represent solid partnerships of representatives of the public and civil sectors. One of the main tasks of local action groups is the creation of local development strategies, monitoring its implementation, as well as monitoring the use of support funds. The LEADER approach gives highly educated young people new opportunities for employment in rural areas in the role of animators and project managers in the implementation of local development strategies. LAG Karašica plays an important role in the rural development of Valpovština. The local action group "Karašica" was founded in 2009, when it started the activities of rural development management in the area of Valpovština. LAG was created as a result of the "Initiative for Rural Development" project of the Croatian Institute for Local Self-Government in Osijek with the financial support of the National Foundation for the Development of Civil Society. After accreditation in 2013 by the Agency for Payments in Agriculture, Fisheries and Rural Development, Lag Karašica received a mandate to implement the local development strategy, i.e. to grant financial support to entrepreneurs, associations and public sector organizations. Lag Karašica has 13 municipalities and 4 cities in its composition and is one of the largest LAGs in Croatia, and it is also among the most successful LAGs in terms of withdrawal of EU funds.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Supervisor: Associate.Prof. Ph. D. Snježana Tolić

Number of pages: 53

Number of figures: 10

Number of tables: 4

Number of references: 18

Original in: Croatian

Key words: LAG, LEADER, measure, project, rural development, employment

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. Prof. Ph. D. Ljubica Ranogajec, president of the Commission
2. Associate Prof. Ph. D. Snježana Tolić, mentor
3. Ph. D. Olgica Klepač, member of the Commission
4. Prof. Ph. D. Ružica Lončarić, alternate member of the Commission

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Vladimira Preloga 1